ATEITIS

1982 5

ATEITIS 1982 5

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos-lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas.

Tautinė kultūra ir mes — dr. K. Skrupskelis 146
Dievo ir žmonių darbas — kun. V. Rimšelis 150
KNYGOS: „Tave Isos velniai kūrė ir formavo, kaip jie geriausiai mokėjo" — M. Evaitė-Hauser 152
Poezija — P. Naujokaitis 155, 161
Apie vieną iš „Ugnies paukščio" plejados — J. Gliauda 156
Vilniaus varpininkas (scenos vaizdelis) — P. Pusdešris 159
STUDENTAI: Po vasaros seka ruduo — R. Pemkutė 162
Kaip pasidaryti geresniais ateitininkai 165
Pokalbiai su broliu (eil.) — G. Remeikytė 166
Jungianti grandis — J. Alšėnas 167
ATŽALOS: Lietuvybės prasmė, negyvenant Lietuvoj — L. Šatinskaitė 170
Kodėl dalyvauti lietuviškoj veikloj? — R. Apanavičiūtė 171
Šeima bendruomenėje — A. Janušas 171
LAIŠKAI 172
VEIKLA 173

Šį numerį redagavo ir išdėstė Aldona Zailskaitė. Nuotraukos: J. Anyso (viršelis, 145), J. Kuprio (147, 149), A. Grigaičio (166, 167, 179, 171), A. Budrio (159), J. Vilenskio (173), H. Šatinsko (175). Iliustracijos: M. K. Čiurlionio (155) L. Liutikos (168), R. Lukošiūnas (169).

Vyriausias redaktorius: kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 DesPlaines Ave, Apt. 409, Forest Park, IL 60130, USA. Telef.: 312-366-2446.
Redaktoriai: adv. Saulius Kuprys, Edis Razma (studentų nr.), Rima Sidrienė ir Aldona Zailskaitė.
Redakcijos nariai: dr. Roma Kuprienė, Jonas Kuprys, Vida Kuprytė ir dr. Linas Sidrys.
Rankraščių kalbą taiso J. Masilionis. Viršelio antraštė Jono Kuprio

Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629, USA. Telef.: 312-434-2243.
Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija.
Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 9.00 dol.; garbės prenumerata — 15.00 dol., susipažinimui — 7.00 dol.; kituose kraštuose — 7.00 dol., išskyrus Pietų Ameriką (5.00 dol.).

ATEITIS (USPS 035-440) — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629 USA. Yearly subscription in the US and Canada $9.00. Single copy $1.00. Second class postage paid at Chicago, Illinois. © 1982 by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis. All rights reserved.

LIETUVOS NACIONALINĖ MAŽVYDO BIBLIOTEKA

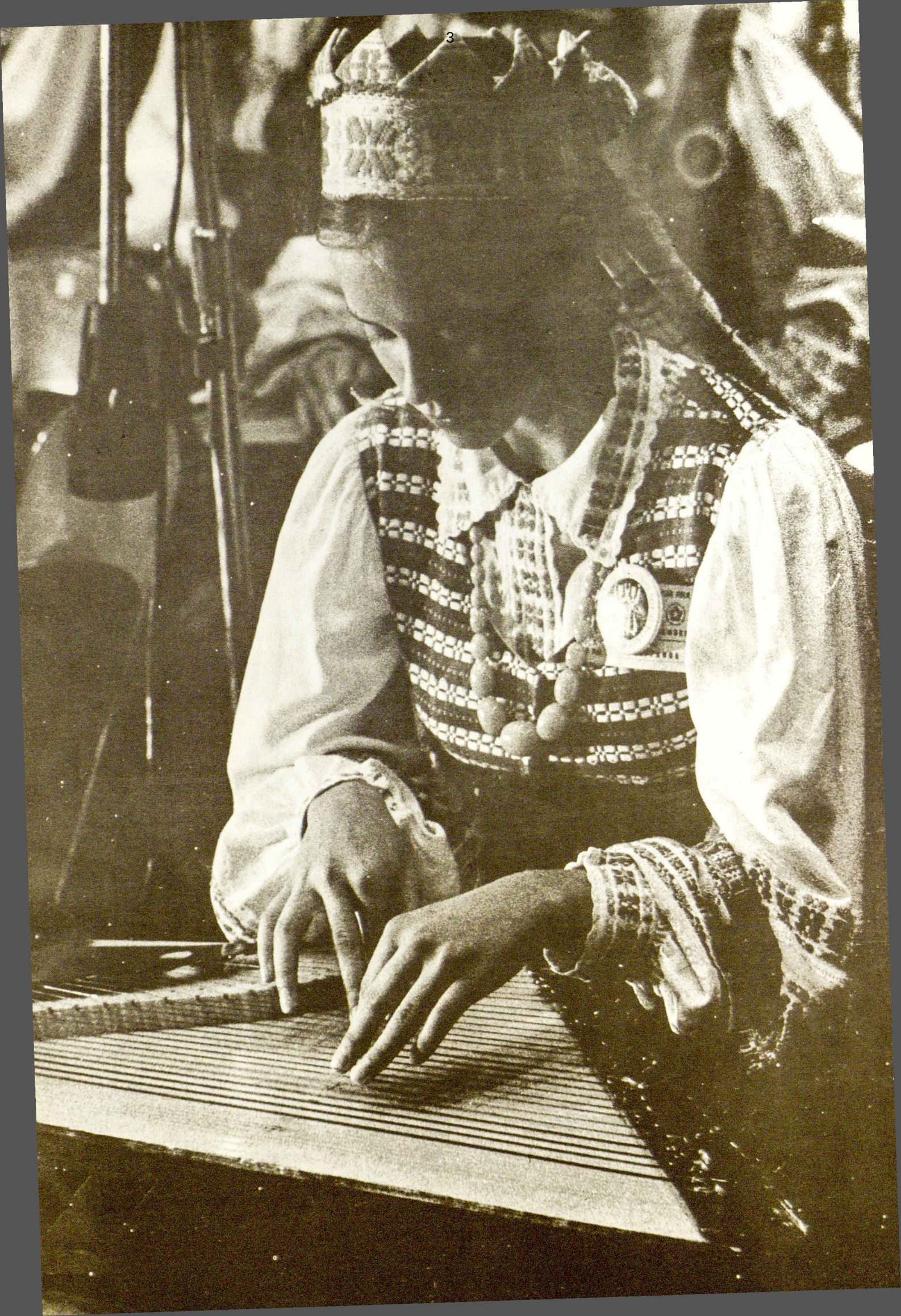

TAUTINĖ KULTŪRA IR MES

Dr. Kęstutis Skrupskelis

Visai su pagrindu visi džiaugiamės okupuotos Lietuvos kultūriniu gyvenimu. Knygų leidžiama palyginant daug ir dažnai visai neblogų. Tiesa, kad jose daug ritualinių nusilenkimų Leninui, tačiau, tokį raudonąjį balastą atmetus, dažnai pasilieka visai padorūs, rimti veikalai. Kad ir tokia mūsų tarpe neraštinga sritis, kaip filosofija, paskutiniu metu pastebimai praturtėjo: išleistas neblogas modernios logikos vadovėlis, senojo Vilniaus universiteto filosofinių dokumentų rinkinys, filosofijos chrestomatija, baigiamas spaudai ruošti Kanto *Grynojo proto kritikos* lietuviškas vertimas. Padėtis panaši ir kitose srityse: nemanau, kad mūsų tarpe rasis nors vienas lituanistas ar šiaip knygų mėgėjas, kuris sugeba išsiversti be Lietuvoje leidžiamų veikalų. Tomas Venclova teigia, kad „Nepriklausomybės metai ... suteikė tautai tokį impulsą, tokį sąmoningumą ir pasitikėjimą savimi, jog nutautimas, savo kalbos ir tam tikrų tradicijų atsisakymas lietuviui pasidarė stačiai nebeįmanomas“ (*Lietuva pasaulyje,* p. 80). Vis tiek lietuviai rašo lietuviškai ir savo pagrindines jėgas skiria lietuviškai tematikai. Tokiu būdu išeivijos išlikimo negalime grįsti lietuviškos kultūros išlaikymo būtinybe. Ji išsilaikys ir be mūsų pastangų.

Visai kitokia padėtis čia, vakaruose, kur tiek rašančiųjų, tiek skaitančiųjų eilės vis retėja. Ir padėtis turbūt negerės: mūsų lietuviškos įstaigos — stovyklos, šeštadieninės mokyklos, organizacijos — seka sporto klubų pėdomis ir vykdo kultūrinio nutautinimo darbą. Ne kartą yra tekę girdėti nusiskundimų: kai kurios lietuviškesnės jaunos šeimos išeivijos lietuviško gyvenimo vengia iš principo; ne vienam atrodo, kad norint vaikus išmokyti lietuviškai, yra būtina juos nuo lietuvių vaikų atskirti. Tiesa, mes išlaikome lietuvišką „sąmonę“: lietuvio vardą ir tam tikrą jautrumą. Tačiau tik išimtinais atvejais įstengiame perduoti kalbą ir dar rečiau išlaikyti kultūrinį tęstinumą. Prieš kelerius metus ateitininkų stovykloje stebėjau moksleivių humoro vakarą. Nors vakaras buvo skirtas ateitininkų istorijai, tačiau tiek jo turinys, tiek forma buvo pasiskolinta iš Fred Flintstone ir jo bendraminčių Voronežo gadynės sendraugis pasiekė net ir mano studentavimo metus. Dabartinėse moksleivių stovyklose jisai nebepasirodo. Geriausiu atveju Putinas ir Aistis bus tik vadovėliuose matyti vardai. Geroje kompanijoje prie alaus stiklo jų poezijos nebedeklamuos.

Kalbėdami tema „Tautinė kultūra ir mes“, pirmoje vietoje susiduriame su abejone: ar iš tikrųjų apsimoka? Lietuvybės išlaikymas reikalauja daug pinigų, pastangų, užsispyrimo, savotiško fanatizmo bei siaurumo. Ar verta, juo labiau, kad lietuviška kultūra gyvuoja ir be mūsų? Prieš kelis mėnesius skaitėme *Aiduose* vieno Lietuvos intelektualo labai aiškų pasisakymą: „Lietuvybės išlaikymo išeivijoje reikalas yra pasmerktas ir visai nereikalingas, jei artimoje ateityje Lietuva neatgaus nepriklausomybės“ (Rimvydas Šaulys, „Kovos už Lietuvos laisvę strategijos ir taktikos klausimu“, *Aidai,* 1981 m., p. 136). Mėginsiu šiam teigimui pasipriešinti. Nors tikrai esame pasmerkti, tačiau esame reikalingi.

„Ar išeivija galėtų sukurti tai, ko Lietuvoj nėra...?“

Lietuvybės išlaikymo išeivijoje galime skirti du laipsnius. Paviršutiniškesnis tai būtų paprastas lietuviškos „sąmonės“ išsaugojimas: išpažintumėm lietuvio vardą, atpažintumėm ir vartotumėm tautinius ženklus, žinotumėm visą eilę faktų apie Lietuvos praeitį ir dabartinę padėtį. Politinėje srityje remtumėm Lietuvos bylą, dalyvaudami demonstracijose bei rašydami laiškus. Lietuviškos sąmonės išlaikymas yra svarbus uždavinys. Jokiu būdu nenoriu nupeikti stovyklų, leidinių, organizacijų lietuviškai nekalbantiems. Malonu yra bekeliaujant pamatyti vytį ar skaityti pakvietimą pabučiuoti automobilyje sėdinčią geltonplaukę. Visa tai sudaro reikšmingą politinės įtakos ir gal net pinigų rezervą. Dėl šitokio laipsnio lietuvybės ateities per daug sielotis netenka; turint gerų norų, ją nesunku perduoti iš kartos į kartą. Vienas kitas nubyrės, tačiau aplamai lietuviškos sąmonės užteks dar ilgam. Bet netokią lietuvybę Rimvydas Šaulys skelbia pasmerktą bei nereikalingą.

Ateities *Jubiliejiniame kongrese, 1981 m. rugsėjo 6 d., bendrajame posėdyje skaitytas pranešimas.*

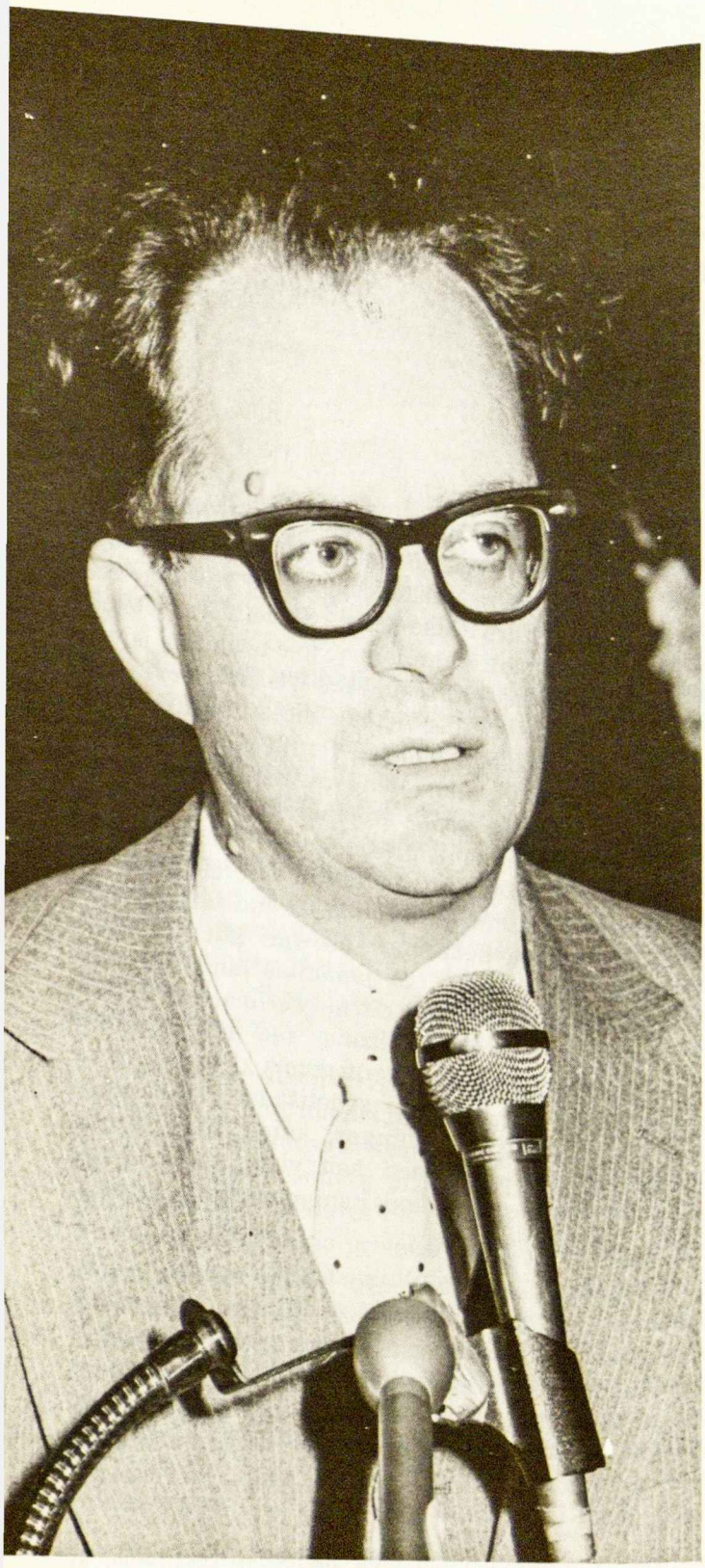

Daug sunkiau lietuvybę išlaikyti kultūros vartotojų prasme. Kiekvienam kūrėjui reikia auditorijos. Tiek muzikai, tiek menininkai, tiek rašytojai savo darbą taiko kam nors. Kūrėją ir vartotoją turi jungti bendra kalba, bendra praeitis, bendri rūpesčiai. Reikia atitinkamų įstaigų — tiek kūrėjams save skelbti, tiek vartotojams atsiliepti. Iš tikro, reikia bendruomenės, kurios nariai, dažnai susieidami, vienas kitą skatintų, papildytų. Kultūros vartotojų bendruomenei priklausyti vien gero kalbos mokėjimo neužtenka. Reikia tam tikro įsiskaitymo, supratimo, įaugimo. Venclovos žodžiai, kad „savieji poetai reikšmingesni, nes pirmasis, intymus ir lemiamas susitikimas su poezija įvyksta tik *per gimtąją kalbą*“ *(Lietuva pasaulyje,* p. 123), yra teisingi, bet kaip tik todėl skaudūs, nes daugeliui iš mūsų lietuvių kalba nebėra gimtoji kalba. Šie sunkūs žodžiai — gal kiek švelnesne forma — tinka visiems humanitarams. Ne taip seniai juos Maceina taikė filosofams.

Yra tikra, kad lietuvių kultūrinė bendruomenė išeivijoje vieną dieną išnyks. Nykimo ženklus kiekvienas matome. Tačiau mirsime ne rytoj: turime dar bent kelis dešimtmečius. Todėl ir susiduriame su klausimu: ar iš tikrųjų apsimoka? Ar išeivija galėtų sukurti tai, ko Lietuvoje nėra, ar išeivija galėtų užpildyti kai kurias Lietuvos kultūrinio gyvenimo spragas, jei ji dar kelis dešimtmečius gyvuotų?

Noriu čia pasiremti Venclovos liudijimu, kad išeivijos kūryba kraštą pasiekia ir turi jam įtakos. Gal ateitininkai čia daro mažiau negu kiti, tačiau mūsų Maceina, Girnius, Rabikauskas, *Aidai,* yra reikšmingi ir Lietuvoje. Yra faktas, kad tiek Maceina, tiek Girnius įtraukti į oficialiai leidžiamas filosofijos istorijas. Mūsų darbai nepasilieka mūsų pačių siaurame ratelyje; bent dalinai, su laiku, jie priklausys bendrai lietuviškai kultūrai.

Kultūrinis gyvenimas Lietuvoje yra sužalotas: yra išpjauti ištisi gabalai. Tos žaizdos neišgis, kol tęsis dabartinė politinė padėtis. Pilnas, visapusiškas kultūrinis gyvenimas kenktų sovietų imperijai, per skaudžiai užgautų ypač rusų tautinius jausmus, per daug niekintų net ir kai kurių lietuvių reputacijas. Savisaugos motyvai lengvai jungiasi su oficialia ideologija. Gyvesnė mintis yra svetima bet kokiai scholastikai, juo labiau marksistinei, su savo pretenzija žemėje sukurti rojų.

Pasitenkinsiu čia paminėdamas tik kelias spra-

„Okupuota Lietuva yra kraštas, kuriame jau 35 metai lietuvybės problematika nėra svarstoma“.

Tikrąją sendraugių veiklą „rasime ten, kur sendraugiai rašo knygas ar jas išleidžia, redaguoja žurnalus, organizuoja bendruomenę, renka aukas, talkina moksleiviams ar studentams“.

gas — tas, kurios gana atsitinktinai man krito į akį. Kiekvienas čia, savu būdu, šį sąrašą papildys.

1. Okupacijų, trėmimų, partizanų karo dalyviai ir liudininkai yra pasiekę atsiminimų rašymo amžių. Prie normalių sąlygų memuarinė literatūra turėtų gal net dominuoti mūsų knygų rinką. Įvykių daug; jie reikšmingi, skaudūs, begalybė skirtingų perspektyvų. Koks sveikas žmogus nenorėtų tokiom temom išsikalbėti, pasigirti, kad ir jis ten buvo, matė, dirbo, kentėjo? Tačiau tokios literatūros išleidžiama nedaug, o ir išleidžiamąja pasitikėti per daug negalima. Nežinau, ar Paleckio atsiminimai yra meluoti ar ne, ir to spręsti negaliu, nes jie niekad nebuvo išstatyti tiek draugų, tiek priešų pataisoms bei papildymams. Žinau, kad jie nėra pilni: Paleckis nepasako, ką jis galvojo, išsiųsdamas savo bendradarbius mirčiai.

Geriausiu atveju yra atvaizduojama tik viena pusė. Neturime nei vieno partizano atsiminimų; tik keli tremtiniai yra savo vargus išpasakoję, ir tai ne Lietuvoje, bet išeivijoje. Liudininkams mirus, dings galimybė tuos lemtingus metus intymiai, betarpiškai pažinti. Nuostolis čia būtų keleriopas. Istorikai prarastų svarbią medžiagą, kurios neatstos laikraščiai, laiškai, teismų ir apklausinėjimų protokolai. Bet ne vieni istorikai nukentėtų. Ji būtų svarbi, pavyzdžiui, kiekvienam marksizmo vertintojui, nes joje atsispindėtų kaip tik tas idėjos ir tikrovės susidūrimas, ties kuriuo sukasi pagrindinė marksizmo problematika.

Karts nuo karto sklinda gandai, kad ir lietuviai atsiminimus rašo. Jų likimas visai tiesiogiai priklauso nuo išeivijos likimo. Sovietai jų nespausdins ir rankraščių nesaugos; tik išeivijos pastangos šią medžiagą — jei jos yra — gali išsaugoti. Galimybė spausdinti vakaruose gal net paskatintų vieną kitą savo atsiminimus parašyti.

2. Nepriklausomoje Lietuvoje krikščionybė vaidino svarbų vaidmenį viešame krašto gyvenime, ir tai todėl, kad atsirado būrys pasauliečių, kurie savo krikščionišką pasaulėžiūrą taikė visur. Sovietinėje sistemoje galima įsivaizduoti kulto laisvę; joje negalima įsivaizduoti pasauliečių krikščioniškos veiklos. Sovietinėje Lietuvoje ateitininkams vietos atsirasti negali. Religija privačiai atliekamų apeigų forma per daug į akis nekrenta ir palyginant lengvai derinasi su tokiu komunizmu, kuris savo utopinės misijos yra atsisakęs. Tikrojo komunizmo žmogus — kuris iš susvetimėjimo yra grįžęs į save — negali būti religingas; bet ligi tikrojo komunizmo dar toli, ir tuo tarpu privati religinė praktika nebūtinai kam turi kliudyti. Kodėl valstybei turėtų rūpėti, ar jaunimas lanko kinus ar bažnyčias? Sovietai patys dažnai skelbia, kad jų kova atkreipta tik prieš klerikalizmą, kad jie tik pakerta bažnyčios politinę bazę ir konfiskuoja klebonų dvarus. Iš tikrųjų tačiau jie kuria savotiškam klerikalizmui materialinį pagrindą: kunigas, kaipo kulto tarnas, galėtų sovietijoje susirasti sau vietą, tačiau tiktai kunigas. Nenuostabu, kad kunigams leista legaliai veikti, o vienuolėms ne.

Tikintis pasaulietis savo veiklai vietos neturi, ypatingai tikintis inteligentas. Ateizmui angažuota valstybė negali jam leisti krašto gyvenimą įtakoti krikščionybės linkme. Pasauliečio veikla yra iš esmės vieša: jis tegali veikti per mokyklas, universitetus, laikraščius, knygas, organizacijas, įstatymų leidimo organus. Sunku tikėti, kad tokiam „vėžiui“ sovietai bet kada leistų išaugti.

Besirūpindami bažnyčios padėtimi Lietuvoje, šį platesnį krikščionybės momentą primirštame. Knygoje *Lietuva pasaulyje*. Venclova duoda ilgą sąrašą pažeidžiamų bažnytinių teisių: ištremti vyskupai, valstybė kišasi į bažnyčios reikalus, „religinių tekstų ir

„... uždavinių yra daug. Be mūsų lietuvių kultūra pasiliks... nepilna".

kulto reikmenų" katastrofiškai stokoja (p. 63), suvaržytas religinis auklėjimas, ir t.t. Lieka nepaminėta pasauliečių kultūrinė veikla. Šio momento neprisimena ir Rimvydas Šaulys.

3. Kiekviena normaliai gyvenanti tauta visą laiką save apmąsto. Ateitininkų istorijoje lietuvybės tema liesta gana dažnai. Pirmieji ateitininkų raštai rado Lietuvą nukrikščionėjus. Šiek tiek vėliau Šalkauskis svarstė mūsų padėtį ant dviejų pasaulių ribų. Nepriklausomybės metu priešinomės diktatūrai ir reikalavom organiškos valstybės. Tremtyje Pakštas mus kvietė į Britų Hondurą, o Eretas rašė apie Baltų likimą. Okupuota Lietuva yra kraštas, kuriame jau trisdešimt penkeri metai lietuvybės problematika nėra svarstoma. Tai ilgas laiko gabalas, kuriame išsitektų visa Dovydaičio ir Šalkauskio veikla.

Venclovos atvejis, Šaulio straipsnis, Petkaus, Sadūnaitės ir kitų nuteistųjų pareiškimai liudija, kad privačiuose rateliuose ši tema yra gyva. Tačiau kaip tik jai trūksta viešumos; privačios diskusijos visada pasilieka tiktai apytikrės bei neužbaigtos. Kiekvienas iš mūsų vienaip kalba privačiai, kitaip viešai, nes jau pats parengimo darbas mintį formuoja ir keičia. Taip pat svarbu nubrėžtus planus vykdyti, nes tik tokiu būdu juos galima patikrinti — nustatyti jų tikrą vertę — ir papildyti. Lietuvoje to atlikti negalima. Todėl, manau, visi sutiksime su Venclovos teigimu, kad „diskusijas apie tautą, apie jos dabartį ir ateitį mes čia, emigracijoje, vieninteliai galime pakelti į deramą intelektualinį lygį" (pp. 149-150).

Čia suminėjau tik kelias mūsų kultūros žaizdas. Nors ir džiaugiamės pasiekimais, tačiau negalime praeiti nepastebėję didelių trūkumų. Jų yra daug daugiau negu čia suminėjau: nors Lietuvoje kultivuojama filosofijos istorija, pačios filosofijos beveik kaip ir nėra, ir filosofavimas lietuvių kalba vyksta čia, vakaruose; Lietuvos istorija tyrinėjama, tačiau pagrindiniai naujų dokumentų rinkiniai leidžiami vakaruose; lietuvių literatūros klasikų perspausdinta daug, tačiau toli gražu ne viskas. Kiekvienas šį sąrašą pats pratęs. Sunku tikėti, kad prie esamų politinių sąlygų šios spragos būtų užpildytos Lietuvoje. Memuarinė literatūra negalima, nes ji rusams būtų per skaudi; pasauliečių krikščioniška veikla tėra galima valstybėje, kuri yra įvairioms pasaulėžiūroms neutrali; viešos diskusijos apie tautos likimą galimos tik ten, kur kiekviena pakraipa susikuria savo spaudą, susiranda sau tinkamiausius veiklos būdus; naujų istorinių dokumentų ieškojimas tegalimas ten, kur tyrinėtojai keliauja be dirbtinių, politinių bei ekonominių suvaržymų.

Kaip matome, vertingų uždavinių yra labai daug. Be mūsų, lietuvių kultūra pasiliks — kai kuriais atžvilgiais net ir visam laikui — nepilna. Ateitininkai yra žmonių ugdymo, tiksliau, lavinimosi, sąjūdis. Jos kūrėjai jau pirmomis dienomis statė centre būtinybę parengti išsilavinusių krikščionių kadrus. Mano supratimu, kartais per daug sielojamės, kad nėra sendraugių veiklos, kad nešaukiami susirinkimai ir neskaitomi posėdžių protokolai. Sendraugių, kaip subrendusių šviesuolių, veikla susideda iš viso to, ką sendraugiai padaro. Tiesa, išeivijos sąlygose organizacinės rutinos reikia, reikia susirinkimų, posėdžių, kad nenutruktų kasdieniniai tarpusavio ryšiai. Tačiau tai nėra tikroji sendraugių veikla. Ją rasime ten, kur sendraugiai rašo knygas ar jas išleidžia, redaguoja žurnalus, organizuoja bendruomenę, renka aukas, talkina moksleiviams ir studentams. Tokiu būdu pirmasis ateitininkų uždavinys yra auginti išsilavinusių krikščionių kadrus. Tik toks darbas gali pratęsti išeiviją ir ją įgalinti atlikti jos uždavinius, papildant lietuvių kultūrą.

DIEVO IR ŽMONIŲ DARBAS

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC

Šios šv. Mišios aukojamos už Lietuvą, prašant, kad Dievas globotų ir laimintų mūsų Tėvynę; už visus mirusius laisvės kovose, už Sibire ir pavergėjų kalėjimuose žuvusiuosius; už mirusiuosius ateitininkus, kurie mirė persekiojami dėl Kristaus mokslo skelbimo ir laisvės Tėvynei troškimo; už visus lietuvius išeivijoje, kurie aukojasi ir dirba trokšdami vienybės savo tarpe ir gaivina viltį, kad Lietuva bus laisva; už tuos lietuvius laisvajame pasaulyje, kurie nutolo nuo savo tėvų palikimo ir pamiršo savosios tėvynės reikalus ir atsižadėjo savosios kilmės; šios dienos šv. Mišias aukojame taip pat už visus čia susirinkusius pagarbinti Viešpatį Jėzų Kristų, iš kurio ateina visam pasauliui atsinaujinimas ir išganymas.

* * *

Minėdami *Ateities* ir ateitininkiškos veiklos 70 metų sukaktį, minime Dievo ir žmonių darbo bei veiklos sukaktį. Nuostabą kelia, kai prisimename, kad Dievas, būdamas visagalis ir galėdamas viską atlikti be žmogaus pagalbos, priima į savo kūrybą žmogų. Dievas visą laiką yra kūrėjas. Sukūręs žmogų, leidžia jis jam reikštis toje dieviškoje kūryboje. Mes tik to nejaučiame, bet visi mūsų pajudėjimai, visi mūsų sąjūdžiai gauna pradžią iš pirmojo judintojo, kurį vadiname Dievu. Visas mūsų gyvenimas sustotų ir tuojau užsibaigtų, jei nebūtų tokio judintojo. Todėl visą laiką Dievas yra arti mūsų. Mes negalime iš jo išeiti ir gyventi. Apaštalo Povilo mintimi, „mes jame gyvename, judame ir esame" (Apd. 17, 28).

Todėl psalmininkas perspėja visą žmoniją, šaukdamas:

„Jei Viešpats namo nestato,
veltui statytojai vargsta.
Jei Dievas miesto nesaugo,
be reikalo sargyba jį sergi.
Jūs veltui keliat prieš aušrą
ir vargstat lig nakčiai vėlyvai.
Jūs sunkiai pelnotės duoną. (Ps. 126, 1-2)

Visa betgi žmonijos istorija rodo ir nuo pasaulio pradžios visos kultūros mums kalba, kad be žmogaus darbo ir pasiaukojimo pasaulyje nieko gero neatsitinka. Iš patirties matome, kad visi atradimai, mokslo žinių sukaupimas, meno ir kultūros laimėjimai, tautų atgimimas yra žmogaus darbo ir pasiaukojimo vaisius. Šis žmogaus darbų vyksmas prasidėjo tada, kai žmogus buvo sukurtas ir kai Dievas tarė: „Pripildykite žemę, ir ją paverkite, ir viešpataukite jūros žuvims ir dangaus paukščiams, ir visiems gyvuliams, kurie kruta ant žemės (Prd. 1, 28). Šis įsakymas žmogui viešpatauti žemėje yra jo priėmimas į dievišką kūrybą. Taigi ir vėl nuostabą kelia, kad be žmogaus darbo ir pasiaukojimo, be žmogiškosios kūrybos paties Dievo kūryba žemėje yra sutramdyta.

Kodėl taip yra ir kodėl taip atsitiko, kad Dievas taip glaudžiai susirišo su žmogumi, mes galime spėti ir atsakymo ieškoti Dievo Sūnaus Įsikūnijimo paslaptyje. Nutarimas žmogų priimti į savo kūrybą įvyko dar prieš žemės ir viso pasaulio sukūrimą. Jis įvyko pačiame Dievo gyvenime, toje mums neprieinamoje šviesoje, kai buvo nutarta, kad laikų pilnybėje antrasis dievybės asmuo priims žmogaus prigimtį, kad Dievo Žodis taps kūnu ir gyvens tarp mūsų (Jn. 1, 14). Todėl, kaip apaštalas Povilas moko: „Dievas panorėjo jame (Kristuje) apgyvendinti visą pilnatvę ir per jį visa sutaikinti su savimi, darant jo kryžiaus krauju taiką — per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje" (Kol. 1, 19-20).

Nors Dievas galėjo pasirinkti labai daug būdų žmonijai gelbėti, bet jo valios planas buvo visą tvariniją atnaujinti per savo sūnaus įsikūnijimą. Todėl ir atpirkimas turėjo įvykti per Jėzų Kristų — Dievą ir žmogų. Žmogaus atpirkimas nėra tik jo sutaikymas su Dievu. Tai yra drauge ir davimas dieviškos gyvybės — tai yra žmogiškos prigimties naujas atkūrimas, kuris įvyko kartą ant Kalvarijos kalno ir dabar kasdien vyksta per Jėzų Kristų. Į šią naują kūrybą yra pašaukta visa žmonija. Visi mes esame pašaukti dalyvauti Jėzaus Kristaus naujoje kūryboje. Apaštalo Povilo mokymu, kai Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas iš anksto nutarė „visa, kas yra danguje ir žemėje, iš naujo suvienyti Kristuje, tartum galvoje" (Ef. 1, 10), mes gavome pašaukimą visa atnaujinti Kristuje. Ir nėra kito atnaujinimo nei danguje, nei žemėje, kaip tik per Jėzų Kristų. O kiekvienas iš mūsų esame įtraukti į šią Dievo kūrybą — į Kristaus veikimą, kuris palaikomas jo dvasios įkvėpimu.

Būtų klaidinga manyti, kad Dievo dvasia veikia Bažnyčioje tik į hierarchiją. Ji veikia į kiekvieną Kristaus Krauju atpirktą žmogų. Ir ne be Dievo dvasios veikimo ir įkvėpimo prieš 70 metų atsirado *Ateitis*, su kuria yra surištas mūsų tautos dvasinis atgimimas.

Šv. Mišių, laikytų per Ateities Jubiliejinį Kongresą, 1981 m. rugsėjo 4 d., intencija ir pamokslas

Pranas Dovydaitis pradėjo savo visuomeninį darbą su ateitininkijos sąjūdžio kūrimu. Ir šis sąjūdis, kaip dr. Juozas Girnius rašo, yra mūsų tautoje epochinės reikšmės sąjūdis (*Pranas Dovydaitis,* Chicago, 1975, psl. 322). Amžinos atminties Stasys Šalkauskis 1925 metų antrame kongrese ateitininkijos sąjūdį nušvietė kaip mūsų tautinio atgimimo įprasminimą. Jis taip kalbėjo: „Jei su *Aušra* yra surištas mūsų tautinis atgimimas, tai su *Ateitimi* dera rišti dvasinis mūsų atgimimas... *Aušra* nušvietė mūsų žemiškąjį gyvenimą gimtajame krašte; *Ateitis* žada mus vesti į amžinąjį gyvenimą dieviškoje mūsų tėvynėje... Be *Ateities Aušra* nebūtų įgavusi tikros savo prasmės... *Aušra* pasistatė tikslą atnaujinti mūsų gyvenimą tautinėje lytyje; *Ateitis* ryžosi atnaujinti mūsų gyvenimą dieviškajame turinyje“ (ibid. psl. 322).

Tikėjimo tiesų persunktas ir Dievo Dvasios įkvėptas Pranas Dovydaitis ir kiti ateitininkų sąjūdžio kūrėjai matė, kaip anuomet lietuvių šviesuoliai, eidami mokslus Rusijos mokyklose, yra apsikrėtę, kaip sakė Dovydaitis, visokiais „izmais“, „neigė tikėjimo reikšmę žmonių gyvenime“ (ibid.). Pranas Dovydaitis ir kiti jo bendrininkai Dievo šviesoje ir jo Dvasios įtakoje matė, kad „rusų priespaudos laikais katalikybė lietuviams buvo gynimosi skydas nuo rusinimo kirčių“ (ibid. psl. 323). Jeigu priimsime ką apaštalas Povilas sako, kad be Dievo pagalbos negalime nė Jėzaus vardo pamaldžiai ištarti, tai Prano Dovydaičio įsitikinimas, kad „tikrąjį kelią, kuriuo Lietuvos inteligentija tegali nuvesti savo valstybę ir tautą į tikrai šviesią, gražią, palaimingą ateitį, rodo ir laiduoja žmonijos Gelbėtojas — Kristus“ (ibid. psl. 323), ateina iš Dievo Dvasios įkvėpimo.

Visi didieji Bažnyčioje, kaip mes dabar pasakytume, Dievo tautoje, sąjūdžiai prasidėjo istorijoje su Dievo Dvasios įkvėpimu taip, kad tai buvo Dievo ir žmogaus užmojis ir darbas, panašiai kaip ir visos žmonijos atpirkimas yra Dievo ir žmogaus darbas.

Mūsų istorikas a.a. Zenonas Ivinskis Praną Dovydaitį palygino ir sugretino su tryliktojo amžiaus didžiuoju šventuoju šv. Pranciškum Asyžiečiu, kuris kaip milžinas parėmė griūvančios Bažnyčios piliorius, ir su 16-tojo amžiaus kariu Ignacu Loyola, kuris Bažnyčios griovimo bangą turėjo sulaikyti. Istorijoje atrandame, kad kritišku momentu Bažnyčiai ateina į talką koks nors žymus pasaulietis ir kaip koks milžinas ją remia, kad nesugriūtų. Tai yra istoriko žvilgsnis į praeities faktus ir žmogaus darbus. Bet toks darbas negali būti tik vieno žmogaus darbas. Čia turėjo veikti Dievas ir žmogus. „Iš rytų ateinanti dechristianizacijos banga, atrodė, greit užlies ir paskandins visą mūsų inteligentiją. Ir štai Dovydaitis puolasi pirmasis statyti pylimą tai užtvankai, kuri turėjo sulaikyti lietuvių šviesuomenės nukatalikėjimą (ibid. psl. 324).

Paties Dovydaičio žodžiais, „tuometinėje Maskvos lietuviškoj studentijoj buvo susidarę du frontai: su Kristumi ir be Kristaus, o tai yra prieš Kristų arba trumpiau pasakant, Kristaus ir Antikristo frontas“ (ibid. psl. 324). Kristaus fronte, kaip sako Dovydaitis, buvo pradžioje tik dvejetas studentų — jis pats ir E. Draugelis. Ir juodu pradėjo sąjūdį jaunime, ko pageidavo tuo metu kun. Jurgis Matulaitis, dabar Dievo Tarnas, prelatas Jakštas-Dambrauskas, kun. Mečislovas Reinys, kun. Pranas Kuraitis, kun. P. Dogelis ir kiti jų bendrininkai.

Ateitis buvo įsteigta tada, kai *Aušrinė,* moksleivijai skirtas laikraštis, pasirodė uždaras katalikiškai minčiai. Pirmieji ateitininkai buvo pilni Dievo minties. Kun. P. Dogelio, kuris globojo naujo sąjūdžio kūrėjus, liudijimu, jie kūrimo darbus pradėdavo su malda, išpažintimi ir priimdami Šv. Komuniją, jis rašo, kad „1911 m. Kauno gimnazijos mokinys K. Bizauskas ir eksternų organizatorius P. Radzevičius, nuvykę į Vilnių tverti ateitininkų kuopą, atlieka tenai išpažintį, priima Komuniją ir pasimeldžia prie Dievo Motinos Aušros Vartuose“ (ibid. psl. 329). Pranas Dovydaitis 1911 m. sausio mėn. pradžioje Maskvoje atėjo pas kapelioną kun. Emilijų Paukštį ir pareiškė, kad su studentais negalima susikalbėti, reikia leisti savo laikraštį ir kurti savo draugiją. Po tokio pareiškimo Dovydaitis tarė: „O dabar, kunige, einam bažnyčion — išklausyti mano išpažinties“ (ibid. psl. 329). Paskui Dovydaitis tris dienas bažnyčioje ilgai melsdavosi ir kasdien priėmė Komuniją. Visa tai liudija, kad *Ateities* ir ateitininkų sąjūdžio kūrimas atėjo su Dievo pagalba ir Jo Dvasios įkvėpimu.

Dabar, iš 70 metų perspektyvos, matome, kiek daug ateitininkija nusipelnė visai mūsų tautai. Mes matome, kad šiandien pavergtoje tėvynėje, panašiai kaip ir anuomet nešant cariškąjį jungą, visa atspara prieš bedievybę ir tautos naikinimą ateina iš krikščioniškai išauklėtų mūsų brolių ir sesių. Mes matome, kad krikščionybė nėra tautoms sunaikinti ar sulyginti iki sunykimo, bet ji kaip tik joms duoda naują gyvybę ir naują prasmę. Pirmųjų ateitininkų dvasinis palikimas pasiekė mūsų jaunimą pavergtoje tėvynėje. Jie kenčia, bet jaučiasi laimingi, vaizduodami savo gyvenime Kristaus erškėčiuotą paveikslą.

Dabar klausimas, kaip mes esame atsparūs visoms toms bangoms ir sąjūdžiams, kurie mus pasiekia per mokyklas ir visą aplinką. Mums reikia sukurti sau ir jaunimui krikščionišką ir tautišką aplinką, kad mes neišnyktume ir neprarastume savosios tapatybės. Į mus visa pavergtoji tauta yra sudėjusi daug vilčių. Mes turime visas galimybes veikti, turime visą laisvę. Reikia mums tik pasiaukojimo ir atsparos visokioms bangoms, kad jos nenuneštų mūsų ir mūsų draugų į nežinią, kurioje jie dingsta tėvynei ir praranda atsakomybę prieš Dievą. Mes galime lengvai apskaičiuoti ir per šį kongresą, kiek mūsų draugų ir pažįstamų, kurie sakosi esą ateitininkai, bet jų veidų mes niekad nematome savo iškilminguose ir paprastuose susibūrimuose. Nors Dievas viską gali padaryti ir be mūsų, bet be mūsų pagalbos nors ir dieviškiausias sąjūdis nepajudės. Tas darbas drauge priklauso mums ir Dievui, kuris duoda mums įkvėpimą ir malonę. Mūsų sąjūdis yra Dievo ir žmonių darbas, ir nuo mūsų priklauso, kad jis išeivijoje neišblėstų.

„Tave Isos velniai kūrė ir formavo kaip jie geriausiai mokėjo . . .“

Įspūdžiai perskaičius Česlovo Milašiaus „Isos slėnį“

Tos žemės vardas — Lietuva — užvaldė mano
protą ir jausmus.
Aš trokštu jums atskleisti ją.
Ateikit! Dvasioje nuvesiu jus į svečią kraštą,
ūkanotą, glūdų, šnarantį...
— Oskaras Milašius *Septynios vienatvės*

Atsiveria mums toji šalis, kurioje Aluntos ežeras priglaudžia antytes ir varles ir gili juodoji Isos (Neries) upė, apsupta aukštom nendrėm, sruvena tykiai ir paslaptingai per slėnį. Tankūs ir samanoti Joniškių, Kėdainių ir Pogirių miškai slepia nuo žmogaus ypatingus tetervinų traliavimus ir voverių lizdus. Čia pavasariai nukloja kalnelių šlaitus Švento Petro rakteliais ir nuo vasaros kaitros skęsta įvairi gyvūnija gamtos grožyje. Ilgos melancholiškos rudens naktys atsisveikina su mirštančių linų kvapu ir išskrendančiais laukinių žąsų pulkais. Tamsios žiemos dienos priglaudžia šeimas prie namų krosnies; jos audžia, verpia ir kepa, pasakoms ir dainoms palydint. Palei Isą gyvena ir daugybė velnių, kuriuos žmonės savo vaizduotėmis, amžiams bėgant, sukūrė, ir kurie tebeveikia į jų gyvenimą.

Tokioj gražioj Lietuvos gamtoj sutinkame mažąjį Tomą ir, lyg atskirose fotografijose, sekame jo vaikystės prisiminimus ir išgyvenimus. Per jo atsiminimų kaleidoskopą ir išgyventos vaikystės mozaiką žengiame kartu su juo į jaunystės brendimo dienas. Atsisveikiname su Tomu jo tryliktuosiuose metuose, kada jis amžinai palieka gimtąją Ginę.

Būdingiausi metų laikai Isos slėnyje yra pavasaris ir ruduo, ir tame spalvingame rudenyje gimsta Tomas. Jo protėviai priklausė lenkiškajai Lietuvos bajorijai, bet Tomo gimimo metai jau liudija dvarų žlugimą.

Tomas auga dviejų kultūrų sankryžoj: vienoj upės pusėj gyvena lenkų kilmės dvarininkai, jų tarpe ir jo seneliai, o kitoj pusėj, Pogirių kaime, neturtingi ir bežemiai lietuviai. Šventos ramybės tarp šių dviejų kultūrų niekados nebuvo, ir mes matome, kaip iš menkesnių susidūrimų išsivysto neapykanta — tokia stipri, kad priveda net prie tragiškų rezultatų. Tomas tikriausiai nesupranta, kodėl nesprogusi granata atsirado jam po lova ar kodėl lietuvis kaimietis nusikeikia, pamatęs šį jauną lenką ponaitį.

Šis lietuvių-lenkų bendravimo ir koegzistencijos klausimas sukelia ir šiek tiek ginčų tarp Tomo senelių, kurių dvare Tomas auga. Dėdė Kazimieras Surkont yra gudrus, lėtas, ramus, mėgstąs praleisti valandų valandas savo krėsle. Jo dvare nėra nei šautuvų, nei medžiojimo šunų. Jam svarbu tik daržas ir knygos. O iš knygų matyti, kad dėdė yra inteligentas, nes turįs ir Shakespearo tragedijas, ir Comte, ir Stuart Mills ir Narbuto „Lietuvos istoriją“, iš kurios Tomas su įdomumu mokosi. Dėdė yra tolerantas visiem — ir lietuviams, ir žydams — ir nacionalistiniai klausimai jam visai nerūpi.

Visai priešingas būdas ir temperamentas yra dėdienės Michalinos ar Misios. Ji — smarki, karštakošė, nesiskaitanti su priimtomis formomis. Ji laksto be apatinių, be sarmatos pasikelia sijoną ir šildo užpakalį prie plytos. Ji vaikiškai užsidega, išgirdusi kalbas apie viršgamtines dvasias ir vaiduoklius. Jai reikšmingas tik Krokuvos miestas. O lietuvius ji laiko žemesniais už save ir, jos nuomone, šiuos „kaimo stačiokus“ tegalima mokyti tik su botagu!

Kitokią gyvenimo perspektyvą sukelia Tomui jo

kita senelė, senelė Dilbin. Ši vokiečių kilmės našlė atvažiuoja iš Rygos užbaigti savo gyvenimo dienas pas Surkontus. Jos visas apsirengimas, laikysena ir akiračiai yra pagrįsti didmiesčio gyvenimu. Per senelę Dilbin Tomas susipažįsta su pasaulio istorija, susižavi teatru ir opera ir, jam bevartant jos žurnalus, užimponuoja jį lėktuvai; daug laiko pašvenčia piešdamas visus jų atvaizdus.

Tomas auga ir bręsta svarbių istorinių įvykių viduryje, kurie tiesioginiai ir netiesioginiai nulemia jo ateitį. Jo tėvelis yra lenkų kariuomenėje, o griežta Lenkijos ir Lietuvos siena užkerta Tomo motinai laisvę atvykti pas jį. Taip pat nauja Lietuvos žemės reforma žada suskaldyti ne tik senelių dvarą, bet ir paskutinius lenkų-lietuvių santykius.

Nežiūrint to, Tomo vaikystė vystosi normaliai. Ji mums atsiskleidžia trumpais ir nekaltais prisiminimais, įvykiais ir epizodais. Kaip visi vaikai, taip ir Tomas ankstyvoj vaikystėje žavisi gėlėm, senelių pasakom ir dainom. Kiek vėliau Tomas praleidžia ramias dienas, laipiodamas į medžių viršūnes ir žuvaudamas Isos upėje.

Didesnė įtaka jaunajam Tomui yra senelio biblioteka. Skaitant kelionių ir nuotykių knygas, Tomui atsiveria nauja brendimo epocha — jis dabar slaptai žaidžia ir vaidina indėnus, pasipuošęs kalakuto plunksnom ir apsiginklavęs lanku ir strėlė. O dvaro išeinamoje Tomas praleidžia valandėles svajodamas, kad ir jis, kaip Robinsonas, yra drąsus nuotykių ieškotojas.

Pagrindinį auklėjimą ir lenkų kalbos pamokas Tomas gauna kaimyniniame kaime pas lietuvį — Jozefą Juodąjį. Žinoma, senelė Misia nekenčia šio lietuvio „nacionalisto". Bet ir taip pat Jozefas nekenčia lenkų dvarininkų, nors Tomui jis visuomet rodo toleranciją, grupuodamas lietuvius ir lenkus „mes" įvardžiu ir vadindamas Lietuvą „mūsų" kraštu.

Nors Tomas nuo pat gimimo apsuptas moterų, didžiausią įtaką jam vis tiek palieka senelis. Senelio stipri meilė augalams ir paukščiams atsispindi visuose jo kasdieniniuose gyvenimo veiksmuose, ir Tomas ugdo šią meilę savyje. Su senelio pagalba Tomas pradeda herbariumą, į kurio puslapius jis uoliai ir taisyklingai įrašo augalų lotyniškus vardus. Dar stropiau Tomas mokosi apie paukščius, atvaizduodamas juos gan tiksliais piešiniais kituose knygos puslapiuose.

* * *

„Pasakojant apie velnius, niekados negalima žinoti, ar vartoti būtąjį ar esamąjį laiką".

Atvaizduodamas lenko dvarininko ir lietuvio bežemio santykius, jų nesusipratimus, neapykantą ir nepasitikėjimą vienas kitu, Milašius skiria gan svarbią reikšmę krikščionybės ir pagonybės rolėms šių žmonių gyvenime. Nors Tomas gerai atsimena ypatingas dienas, kaip Velykas, Švenčiausiojo Kristaus Kūno ir Kraujo šventę ir sekmadienio pamokslus bažnyčioje, jam taip pat labai aišku, kad pagonybės papročiai lėtai teišnyksta. Romane užtinkame įterpimus apie senuosius dievus, dievaites, raganas, pasakas apie mitus ir Perkūno kerštą. O kad ir žmogus būna velnio apsėstas — tai nieko nuostabaus. Toks yra Surkontų girininkas, Baltazaras, herkuliškos jėgos žmogus ir didelis šnapso mėgėjas, bet kurio sąžinė dėl žmogžudystės neduoda jam ramybės. Kai burtininkui Masiuliui nepavyksta išvaryti velnio, Baltazaras nueina pas žydų rabiną, tikėdamasis geresnių rezultatų. Nepatenkintas rabino patarimu nekeikti likimo ir nematydamas išeities iš savo padėties, Baltazaras pasiduoda tragiškam galui.

Bet niekas taip nesukrečia jaunojo Tomo kaip įvykis, surištas su lietuvaite Magdalena. Toj pačioj vietoj, kur senovės lietuviai garbindavo Perkūną, buvo pastatyta medinė bažnytėlė, simbolis ramaus perėjimo tarp pagonybės ir krikščionybės. Bet deja, kas įvyksta, yra toli gražu ne ramu. Dėl žmonių kalbų kunigas yra priverstas išsiųsti kitur jauną ir gražią tariamą meilužę, Magdaleną. Ši, negalėdama to pernešti, nusinuodija, ir visą rudens laikotarpį jos dūšia klajoja po kraštą, apsigyvena bažnyčioje ir kankina kunigą. Kai maldos ir švęstas vanduo neįstengia pašalinti Magdalenos dūšios, pasiduodama senom šiurpiom egzorcizmo apeigom. Jos duobė atkasama, karstas atidaromas ir jos nukirsta galva padėta kojūgaly, o širdis persmeigta geležiniu smaigaliu. Nors Magdalenos vaiduoklė ir dingsta, įkalus smaigalį jos širdin, Tomas ilgai po to apie ją galvoja ir net sapnuoja ją.

Panašumo į šį egzorcizmo įvykį turi ir kitas religinis įvykis. Tomas trumpam — susidraugauja su šiek tiek vyresniu lenku, Dominic. Šis dominuojantis, kieto ir žiauraus charakterio paauglys užvaldo apylinkės berniukus savo įsakymais ir teroru. Niekuo aklai netikėdamas, Dominic nutaria pats įsitikinti ir kartu kitiems įrodyti Dievo paties ir jo meilės bei rūstybės nebuvimą. Lyg atlikdamas aukos apeigas, jis sukapoja ant akmens padėtą šventą ostiją — Kristaus Kūną — ir džiaugiasi neiššaukęs Dievo rūstybės.

* * *

„Mums duota gyventi ant žmoniškumo ir gyvuliškumo ribos — ir tai yra gera".

Eidamas prie romano galo, Milašius pristato dar trečią svarbų dvilypumą — per Tomo draugystę su žymiai vyresniu lenku ar tik sulenkėjusiu Romualdu. Visai priešingas senelio būdui Romualdas gyvena su šunim, arkliais ir šautuvais. Taip pat su juo gyvena savotiška jauna šeimininkė ir meilužė, Barbarka, kurią jis vėliau veda, tuo „apteršdamas didžiosios Bukowskių šeimos kraują".

Per šį vyrą Tomui atsiveria medžiotojo pasaulis. Lydėdamas Romualdą per savaitgalines medžiokles, Tomas palaipsniui apkeičia savo vaikiškus batukus į tikruosius medžiotojo batus. Nekantriai laukdamas šių savaitgalių, Tomas ruošiasi peržengti slenkstį į ilgai sapnuotą paukščių ir gyvulių karalystę. Ši miško

Tęsinys 172 psl.

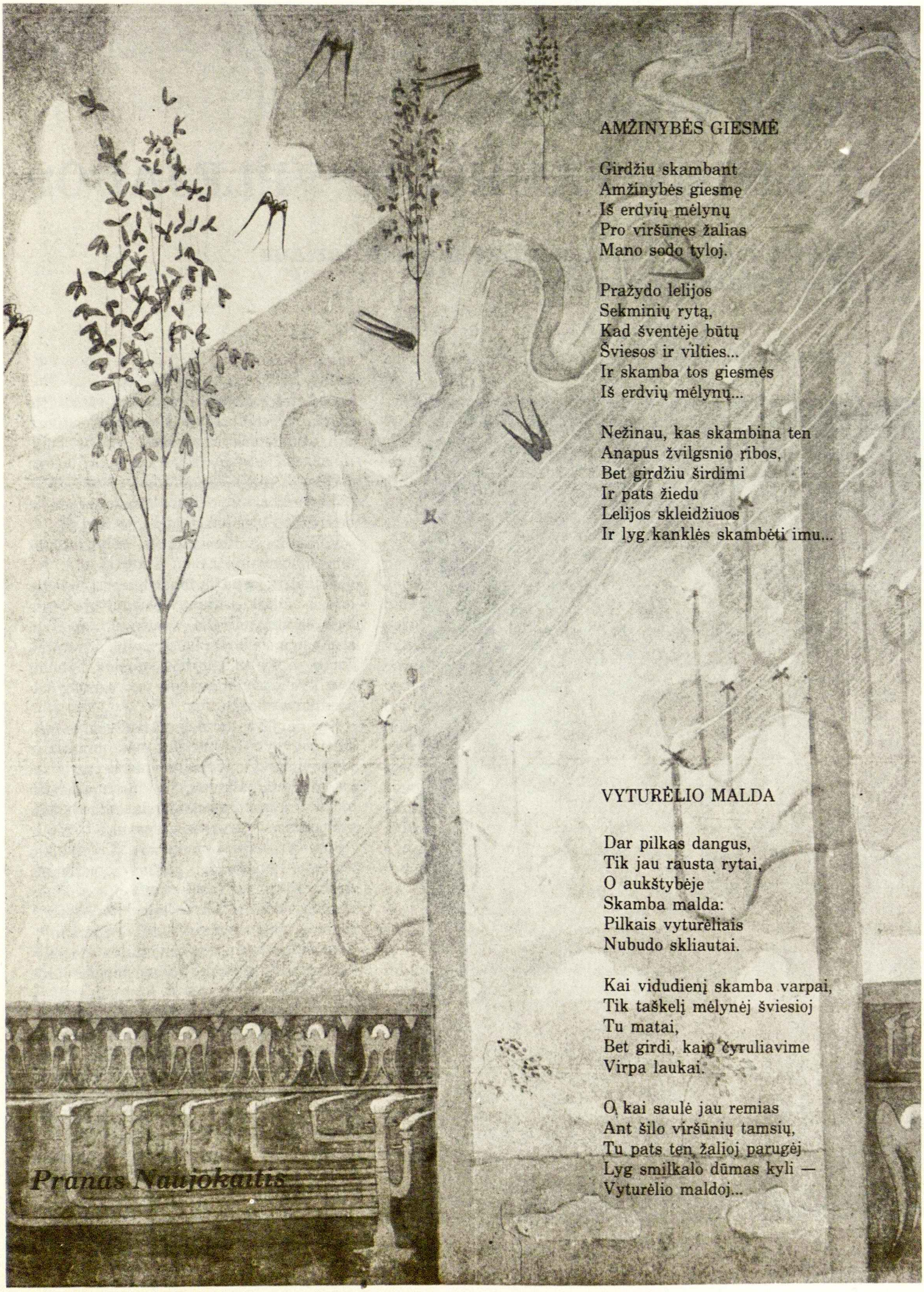

AMŽINYBĖS GIESMĖ

Girdžiu skambant
Amžinybės giesmę
Iš erdvių mėlynų
Pro viršūnes žalias
Mano sodo tyloj.

Pražydo lelijos
Sekminių rytą,
Kad šventėje būtų
Šviesos ir vilties...
Ir skamba tos giesmės
Iš erdvių mėlynų...

Nežinau, kas skambina ten
Anapus žvilgsnio ribos,
Bet girdžiu širdimi
Ir pats žiedu
Lelijos skleidžiuos
Ir lyg kanklės skambėti imu...

VYTURĖLIO MALDA

Dar pilkas dangus,
Tik jau rausta rytai,
O aukštybėje
Skamba malda:
Pilkais vyturėliais
Nubudo skliautai.

Kai vidudienį skamba varpai,
Tik taškelį mėlynėj šviesioj
Tu matai,
Bet girdi, kaip čyruliavime
Virpa laukai.

O kai saulė jau remias
Ant šilo viršūnių tamsių,
Tu pats ten žalioj parugėj
Lyg smilkalo dūmas kyli —
Vyturėlio maldoj...

Pranas Naujokaitis

APIE VIENĄ IŠ „UGNIES PAUKŠČIO“ PLEJADOS

Susitikimas su instrumentine kompozitoriaus Bruno Markaičio muzika

Jurgis Gliauda

Los Angeles muzikos centro rūmų foje mano dėmesį traukia bronzinė kompozitoriaus Igorio Stravinskio galvos skulptūra. Atėjau į Alban Bergo operos „Wozzeck“ pastatymą.

Modernios, naujoviškos muzikos derinys: bronzinis Stravinskis, garsinis Bergas...

Politoninės, homofoninės, dvylikatonės muzikos stichija!

Ir jautrių įspūdžių fone, operos idėjai vis labiau atsiskleidžiant, aš galvoju apie kompozitorių Bruno Markaitį, apie jo skelbiamą savo darbais savitą novatoriškumą, apie jo kūrybinę duoklę lietuvių muzikos aruodams, apie jo santykį su pasauline muzika.

Kur naujovė, ten našus revoliucingumas. Ten ir gyvybė — kūrybos esmė, prasmė ir liepsna. Pakylu mąstyti apie Bruno Markaičio naujoviškumą, jo instrumentinės muzikos kūriniams vis garsiau, vis ryškiau praskambėjus, ko mes, varge mano, kaip ir nematėme, taip ir nematome. Savo jaukiu dėmesiu jį gerbia plačios amerikinės auditorijos, vertina žymūs amerikinės spaudos kritikai. Jo veikalų interpretacija rūpinasi pagarsėję amerikiniai muzikai.

Bronzinė kompozitoriaus galva alegoriškai primena kriauklę, kurioje sutelkti jūros potvynių ir audrų garsai. Pertraukos metu aš praeinu pro Igorio Stravinskio galvos skulptūrą, ir man atrodo, kad kompozitoriaus galva, kaip skambanti jūros siausmu kriauklė, slepia savy modernios muzikinės stichijos siausmą. Sustok, įsiklausyk — ir išgirsi gaivališką atonalybės kanonadą: muzikinės tradicijos, gerai atseikėtos harmonijos nuneigimą. Sekti gyvenimą — taip tada buvo pradėta.

Muzikinės audros baigmės nematyti. Tai

mūsų eros dvelksmas, gyvensenos įtampa, mūsų eros skausmingas kūrybinis muzikinis savitumas ir ištikimybė tikrovei.

Tai Pauliaus Hindemitho šimtmetinės gamos transformacija, Arnoldo Schoenbergo revoliucija — tradicinės harmonijos atmetimas, atonalijų primatas. Ryškusis Antonas Weberis, kiti narsaus sąjūdžio kūrėjai ir jų adeptai. Jie polėkiški. Jie ir individualūs. Jie, kaip priimta sakyti, Stravinskio „Ugnies paukščio" pradėtieji. Jų spalvingoji plejada. Ir jų jauniausiųjų vienas: Bruno Markaitis...

Tuoj grįšiu į salę, kur šiurkštus ir kartu švelnus „Wozzeck" įsibraus į mano emocijas ir kankins. Pirmoji trečiojo operos veiksmo scena stebins instrumentų solo variacijomis, atviromis fūgomis intelektualios dramos fone.

Kur novatorizmas — ten gyvenimas, šviežias vėjas ir polėkis. Smagu galvoti apie Bruno Markaičio muzikinį pasaulį novatoriškos operos fone.

Maždaug prieš porą metų Los Angeles koncertinėje salėje įvyko Bruno Markaičio kūrinių šventė. Organizatoriai buvo „Lithuanian-American Arts" grupė, ad hoc sudarytas vienetas. Kažin kodėl nebuvo mobilizuota renginio vertintojų: savų ir kitataučių. Renginys įgavo etninės muzikinės šventės povaizdį. Bruno Markaitis peraugo šitokio pristatymo skalę. Kitaip buvo Baltimorėje, Tampoje, New Yorke, keliuose kituose didžiuosiuose miestuose, kur jo kūryba buvo pristatyta išsamiai, žinoviškai.

Los Angeles koncerte buvo atlikta muzikinė trijų dalių poema solistams, fortepijonui ir kameriniam orkestrui „Sonatos ir fugos", parašyta pagal to pat pavadinimo poeto Kazio Bradūno poeziją, su potekste „Susitikimas su M. K. Čiurlioniu Vilniuje".

Koncerto programa buvo plati, mozaikinė. Du kūriniai fortepijonui. Unikali „Missa Sancti Casimiri", kurią savo laiku vertindamas „Draugo" apžvalgoje, pavadinau „meditaciniu susitelkimu, liečiančiu emocijų raidas nuo kančios iki pietizmo ekstazės".

Puikiame pasikalbėjime televizijos ekrane Bruno Markaitis buvo atviras ir įdomus. Jis atskleidė vieną kitą savo kūrinio gyvenimo detalę. Pasikalbėjimą baigdamas, pasisakė rašąs operą, kuriai bus duotas vardas „Kalanta". Apie sumanymą parašyti operą kompozitorius minėjo man bent prieš metus. Tai yra tikra žanrinė revoliucija kompozitoriaus instrumentalisto kūryboje. Opera, kelių dimensijų spektaklis, taip skirtinga nuo Bruno Markaičio iki šiol praktikuoto žanro, nuo instrumentalizmo. „Kalantos" tenka laukti nekantriai, kaip staigaus posūkio mūsų didelio instrumentalisto kūryboje. Vokalas kyla čia kaip naujas pasaulis su savo labai sudėtinga specifika.

Los Angeles koncerte vokalo atlikėjai, nors ir nebūdami esmine kūrinio dalimi, sutiko komplikuotą tonacijos naujovę. Muzikinės poemos akordai nebuvo natūraliai pramatomi — jie problematiški. Jie nėra eiga, bet sandūra. Prie tokios naujovės vokalo solistai turi priprasti. Veikalo tonalinę savybę jie turi įsisemti.

Muzikinė Bruno Markaičio poema „Sonatos ir fugos", kurios objektas yra konkretybė, ateityje išliks kaip obeliskas demonstruoti puikų konkrečios tematikos apipavidalinimą šio žanro metodu. Mūsų kompozitoriaus dispozicijoje buvo konkretus objektas ir naujovininko, „Ugnies

paukščio“ auklėtinio, iniciatyva. Bruno Markaitis maksimaliai suderino tas premisas.

Šia linkme jis žengė ir toliau, davęs uvertiūrą iš monumentalios simfonijos „Šimtas saulių“, lietuvišką proistorinę tematiką perkeldamas į universalios muzikinės stichijos visumą. Tai yra kompozitoriaus laimėjimas, sugebėjimas tvirtais žingsniais prieiti prie lietuviškos temos, transformuoti medžiagą, išsviesti temą, kaip fejerverką, į aukštąjį dangų.

Analitinis susitikimas su instrumentine Bruno Markaičio muzika nenustelbia emocinių įspūdžių susitikus su jo menu. Štai jo „Rondo saltante“, veikalas fortepijonui, kuriam prisotinti išnaudota visa klaviatūra. Sekame vieną reikšmingą temą, kuri pasikartojančiai iškyla vis naujomis, kontrastiškomis variacijomis, ne lyriškais pasažų sravėjimais, bet šuoliais, kaskadomis, susidūrimais. Būdamas orkestruotas, šis veikalas turėtų triuškinantį savo sielvartu poveikį. Pianino interpretacijoje jis yra kaip šifras dideliam manuskriptui skaityti, nes homofonijos sąskambiai ir priešskambiai reikalingi kodo emocijoms orientuotis.

„Rondo saltante“ nėra ieškojimas nei eksperimentas. Tai radinio triumfas. Tai nėra, sakyčiau, konkrečios temos obeliskas, bet svaiginimasis muzikiniu miražu. Galbūt tai yra kiekvienam autoriui palaimingas ir gaivališkas *ars gratia artis* (menas menui) — t.y. muzika tereiškia tiktai save pačią, ji atsieta nuo spekuliatyvių siekių.

Trys plataus veikalo dalys — „Aušra“, „Rytas“ ir „Būgnų šokis“ — užburia granitine didybe, monumentalumu, sunkiažingsniu ritmu. Pakili veikalo nuotaika prakalba į modernistiką ryžtingai susigrąžinto *stile osservato* būdu. Tai kalbėjimas kategoriškai. Sujaudintas veikalo klausovas atras čia fatalizmo pradų. Tai katastrofos tema, ji tokia gi sava nūdienės filosofijos skepticizmui. Ir — stebuklas — kadenzų tekmėje girdėti lietuviškų raudų tonai. Rauda tokia sava, tokia natūrali ir fatalizmo depresijai, ir katastrofos nuojautoms. Ar tai kuriamos operos „Kalanta“ muzikinės idėjos embrionas?

Su emocijų matuokliu liečiame veikalą „Pergalė“. Tai įdomi ir savita dalis Bruno Markaičio kūryboje. Jame „Pirmoji styginio koncerto dalis“. Grakštus dalykas, ištisinis pasakojimas, mašastinis dvigubo baso stygų vibrantas. Koks gi jis skirtingas bendroje Bruno Markaičio stichijoje! Šita išimtimi galėtų naudotis ir piano veikalas „Daina be žodžių“ — jeigu ieškoti jo savaimingumo, nusilenkiame trigubo kontrapunkto temai.

„Žvakių šokis“ ir „Šimto saulių“ oratorijos — baletas be vizualinės choreografijos, sultingas daugiabalsiškumo (polifonijos) veikalas, su originaliais lietuviškos harmonijos elementais.

Simfoninės muzikos veikalas „Concertino Nr. 1“ su solo instrumento deklaracijomis atžymėtinas dėl ryškios opozicijos fatalizmui. Tai tikras ir labai suprantamas ekspresyvus džiugių pareiškimų spektaklis. Veikalo bazė — nuoširdus pasitenkinimas, taika, bekonfliktiškumas.

Bruno Markaičio temų ciklas tarp fatalizmo ir optimizmo yra savaime gigantiška fuga, kurioje tenka ieškoti kodo atšifruoti filosofines jo instrumentinių veikalų mįsles, nes už formalios politoninės muzikos formų nujaučiamas markaitiškojo Raigardo buvimas. „Ugnies paukščio“ auklėtinių kultivuojamame žanre tai yra įdomi savybė, reta drąsa.

Bruno Markaitis sukūrė daugiau kaip 100 veikalų, kurie buvo atlikti įvairių orkestrų, instrumentalistų, solistų ir chorų Kanadoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Pietų Amerikoje, Europoje ir Japonijoje, skelbia jo koncerto programa. Įtakingieji kritikai žinovai reiškė jam respektą savo įvertinimais. Šis susitikimas su jo instrumentine muzika, šis mano rašinys, yra klausovo reakcija į jo veikalų skambėjimą. Jis yra vienas tokių kūrėjų, kurie įžengdami į modernios muzikos, „Ugnies paukščio“ auklėtinių žanro, radinių ir praradimų ciklą, neišvengiamai tolsta nuo tradicinės muzikos apraiškų ir siekių. Tai vadiname novatorizmu. Tai deda didelę atsakomybę kompozitoriui ir auditorijai. Auditorija neturi tolti nuo muziko. Kompozitorius negali kapituliuoti granitinei tradicijai, nueiti lengviausio pasipriešinimo takais, bijoti ištikimybės sau. Jis negali nežengti į drąsių ieškojimų ir eventualių laimėjimų ar praradimų ciklą. Bruno Markaitis rado savo puikią poziciją „Ugnies paukščio“ sąjūdžio plejadoje. Jis įrodė galįs būti, savitus veikalus kurti. Gigantiška instrumentinės muzikos temų fuga įtalpinta Bruno Markaičio talento teritorijoje. Galbūt šita dinamika verčia jį atsisukti į operinį vokalą ir pademonstruoti čia naujus, šviežius harmonijos ir atonalijos vaizdus?

Daug jo veikalų įrašyta kasetėse. Jo veikalai laukia ilgo grojimo plokštelių. Jau dabar laikas tuo rūpintis. Mūsų kompozitoriaus pozicija tokia gi stipri tarp stambiausių atonalinės muzikos korifėjų.

VILNIAUS VARPININKAS

Scenos vaizdelis

Pranas Pusdešris

Adelaidės ateitininkai, suvaidinę „Vilniaus varpininką" Lietuvių Katalikų centro salėje suruoštame šv. Kazimiero minėjime. Iš kairės: Vladek — Linas Varnas, Antanas — Sietynas Kubilius, Birutė — Ramunė Varnaitė, Varpininkas — Romas Sabeckis.

Veikia:
ANTANAS — Vilniaus didikas. Studentas
VLADEK — Vilniaus didikas. Studentas
BIRUTĖ — Puošni jauna dama
VARPININKAS

Aikštė prie bažnyčios. Medis. Gatvės žibintas. Mūro tvora. Per sceną praeina Varpininkas. *Pradeda skambėti varpai.*

VLADEK *(su Antanu pasivaikščiodami įžengia scenon)* Palauk... Prisėskim... Truputį silpna darosi. *(Sėda).*

ANTANAS *(stovėdamas)* Matau, kad tu iš vyno marių dar nebūsi išplaukęs... Tai kur taip būsit nužaliavę šią naktį?

VLADEK Nužaliavom kaip reikiant... O gal ir kaip nereikia?.. Galvą pusiau kaip kirviu skelia.

ANTANAS Turtingą mecenatą būsi vakar vakare suradęs.

VLADEK Turtingą ir garbingą... Pats kunigaikštis Vladislovas fundijo. Nežinau, kaip jis vakar mūsų kompanijoje atsirado.

ANTANAS Jis mėgsta kartais iš rūmų pasprukti ir studentiškai pasilinksminti.

VLADEK Karališkai pasilinksminome... Tik ta mano galva šiandien visai ne karališka... Oi, kaip skelia... Ir dar tie varpai...

ANTANAS O karalaičio Kazimiero tarpe jūsų vakar nebuvo?

VLADEK Kazimiero?.. Na, ir pasakė... Jam tik knygos ir bažnyčia terūpi. Jis — visiška priešingybė broliui Vladislovui. Kaip ugnis ir vanduo. Lyg ne tos pačios motinos vaikai būtų.

ANTANAS Gal dėl ligos? Sako, serga džiova, o ta liga nepagydoma.

VLADEK Tuo labiau... Jei žinočiau, kad man nedaug dienų liko gyventi, stengčiausi per jas visą žemės džiaugsmą savin susiurbti.

ANTANAS Taigi, vakar siurbei, o šiandien galva plyšta.

VLADEK Bet už tai vakar... Vynas upeliais plaukė ir mergos pačios ant kaklo kabinosi.

ANTANAS Ir kas iš to?.. Ką tu įsigijai ir kuo save praturtinai?

VLADEK Tegul karaliai ir žydai turtais rūpinasi. Studento laimei vyno ir dainų užtenka.

ANTANAS Studento laimei... Bet yra kažkur laimė didelė ir amžina... Nesibaigianti.

VLADEK Kalbi kaip bernardinų vienuolis. *(Keliasi)* Mano pagiringai galvai tokios kalbos visai nepatinka.

ANTANAS Tikiu, kad tavo pagiringos galvos skausmas tau taip pat nepatinka. Bet jis yra...

VLADEK Yra... yra... ir nepraeina... Čia už šventoriaus tvoros yra smuklė... Tu tikriausiai turi pinigų... Pagydyk mane, ir Dangus už mane tau amžinąja laime atsilygins... Einam *(Tempia Antaną už rankos. Linksmu žingsniu prieš juos ateina Birutė)*

VLADEK Pana Biruta... Atrodo, kad pats džiaugsmas tavo kojytėmis žengia.

ANTANAS *(nukelia kepurę)* Sveika Birute. Tikrai, kaip drugelis skrendi.

BIRUTĖ *(žaismingai)* Ot ir skrendu... Aš, kaip paukštė — tiesiai į laimę... į saulę... virš medžių ir bokštų...

VLADEK Bet, mergyte... Atsiprašau — dama kilnioji, žiūrėk, tavo kojytės dar žemę siekia.

BIRUTĖ Širdis skrenda... Širdis jau karaliaus rūmuose...

ANTANAS Rūmuose?.. Kas gi ten atsitiko? Gal karalienė senatvėje vėl vokiečiams naują vaiką pagimdė?

VLADEK Gal garbingi svečiai iš kitų šalių atvyko?

BIRUTĖ Garbingasis svečias jau senokai Vilniuje... Na, neiškenčiu judviem didžią naujieną nepapasakojus... Žinote, mano dėdė yra Vilniaus pilies kašelionas... Jis ir sugalvojo... Jis ir karaliui patarė... Jis sako, kad tikrai pavyks.

ANTANAS Kas pavyks?

BIRUTĖ Jo piršlybos pavyks, ir aš būsiu karalaičio žmona.

VLADEK Kurio?.. Karalius turi šešis sūnus.

ANTANAS Karalienė jiems žmonų karalių rūmuose ieško.

BIRUTĖ Bet karalius nori, kad bent vienas iš jų vestų lietuvaitę.

VLADEK Pasakyk pagaliau, nekankink, kuriam iš jų tave perša?

BIRUTĖ Norėtumėte žinoti?.. Ką?.. Ir pasakysiu — nugi karalaičiui Kazimierui... Nustebote?... Ką?..

VLADEK Nežinau, nežinau, ar kas iš tų piršlybų išeis.

ANTANAS Bet karalaitis serga. Sako, nepagydomai.

BIRUTĖ Tas ir yra, kad serga. Daktarai iš visos šalies jam verda visokių žolių mikstūras, bet jam žolės nieko nepadeda. Mano dėdė ir sako karaliui: „Karaliau Kazimierai, tavo sūnui reikia moters — to natūralaus gamtos vaisto. Vyk visus daktarus namo ir apvesdinkim karalaitį". Ir mane pasiūlė. Kaip judu manote — juk aš galėčiau jį pagydyti?..

ANTANAS Netikiu... Jam moterys tiek rūpi, kiek tau algebros formulės... Geriau tu pabandyk, štai, Vladeką pagydyti. Jam galvą skauda po vakarykščio nugėrimo.

BIRUTĖ Fu... Aš jiems rimtai, o jie juokiasi... Chamai... Pamatysite... Pamatysit... *(Nueina)*

VLADEK Pasiuto... Pana Biruta tikrai pasiuto.

ANTANAS *Contra vim mortis non est medicamentum in hortis.* — Prieš mirtį nesurasi soduose vaisto... O ypač Vilniaus gatvėse.

VLADEK Pasiutusi boba... Ji karalaitį pagydysianti... Žinai, kad Biruta man patinka... Su tokia moterim nepražūsi.

ANTANAS Gaila karalaičio Kazimiero... Matyt, kad su jo sveikata tikrai yra blogai, jei tokių priemonių griebiamasi.

VARPININKAS *(nori praeiti pro šalį)*

VLADEK Ei, varpininke, ateik. Tave studentai kviečia.

Pranas Naujokaitis

TAI MANO LIETUVA

Ten mėlynas dangus,
Ten šilkasparniai debesėliai,
Ten aukštumų gelmė —
Svajonių neišsenkanti versmė.

Liko ten mergaitė mylima —
Svajonėse gyva —
Skaisčios jaunystės
Idealas...

Ir lieptas liko
Ant upelio,
Beržyne tekanti sula,
Skaisti rugpjūčio
Pilnatis,
Rugsėjo žvaigždės
Ir pievose voratinkliai —
Ta šiluma
Iš tėviškės trobelės,
Iš židinio ir pelenų...

Tai tokia mano Lietuva,
Šviesios jaunystės žemė —
Tėvynė mylima —
Takeliai laimės ir svajonių —
Per prievartą kadaise palikta...
Iš ten sruvena viltys,
Iš ten senatvės gyvata.
.....

Dabar ten viskas jau kitaip:
Liepsnoja ten
Negęstantis Kalantos švyturys...
Kovotojai dėl laisvės
Ir dėl Dievo:
Nijolė, Skuodis,
Pradžios mokyklų mokiniai...
Jų eisena ilga,
Gausus vardų būrys —
Kilnių idėjų kankiniai,
Žiaurių teisėjų nuteisti
Už sąžinės teisingą balsą...
Vardai jų šviečia žvaigždėmis
Ir drąsūs jųjų žodžiai.

Ir velniška tamsa
Šviesos tos neužgesins:
Ji kibirkščiuos
Laimėjimo ir pergalės viltims.
Tai aukuras negęstantis,
Pakurstomas kentėjimais,
Trėmimu, kalėjimais
Ir karžygių mirtim.

Tai tokia mano Lietuva:
Graži kovos spindėjimu,
Pasiryžimais amžina...

Ten mėlynas dangus,
Ten šilkasparniai debesėliai,
Ir ten mergaitė mylima...

VARPININKAS Ar man ką sakėte?

ANTANAS Taip, tau... Ar negirdėjai, kaip karalaičio Kazimiero sveikata?

VARPININKAS Kazimiero?.. Šventas žmogus...

VLADEK Klausiame — kaip jo sveikata?

VARPININKAS Nežinau... Šį rytą dar tamsoje einu paskambinti Viešpaties angelui, žiūriu, prie užrakytų bažnyčios durų žmogus klūpo... Prieinu artyn, ogi karalaitis... Sakau: „Karalaiti, aš turiu durų raktus, gal į vidų norite įeiti?“ O jis pažiūrėjo į mane ir ilgai nesuprato, ką jam buvau sakęs. Turėjau pakartoti... Paskui jis man ir sako: „Gerasis žmogau, tarp Dievo ir manęs nėra jokių durų ir jokių užraktų... Prieš tau ateinant kalbėjau su nekalčiausia mergele Marija. Ji man pasakė, kad Danguje prie Jos kojų yra ir man truputį vietos... Taip ir pasakė.

VLADEK Gal susapnavo?

ANTANAS Kilnus kunigaikštis... Juk jis taip dosniai šelpia pavargėlius.

VARPININKAS Ir dar ne viskas... Dievo Motina sakė, kad ji paruoš Kazimierui vietos ir kiekvieno lietuvio širdy.

VLADEK Lietuvių nemėgsta karalaičio mama — karalienė.

ANTANAS *(kartoja)*... paruoš karalaičiui vietos kiekvieno lietuvio širdy... Gal kaip tik dėl to, kad lietuvių nemėgsta jo motina Elzbieta?

VARPININKAS Aš nežinau, ką karaliai mėgsta ir ko nemėgsta... Bet karalaitį Kazimierą visas Vilniaus miestas laiko šventu. Sako, jo rūbo prisilietęs vienas elgeta pagijo... Taigi, prie bažnyčios durų karalaičiui ir sakau: „Karalaiti, kai būsi danguje, prisimink ir mane — Vilniaus varpininką“... Ir, žinote, ką jis atsakė?... Sako, prisiminsiu.

VLADEK Reiškia, jis ruošiasi mirti.

ANTANAS Kam mirtis, o jam — pradžia gyvenimo... Girdėjai — jis gyvens lietuvių širdyse.

VARPININKAS *(nuima kepurę, atsiklaupia, iškelia rankas)* Ačiū Tau, Viešpatie Dieve, Vilnius turi savo šventąjį.

ANTANAS Lietuva turės savo šventąjį — šventą Kazimierą. *(Studentai pagarbiai nukelia savo kepures).*

Adelaidėje, 1981 vasario 11.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

PO VASAROS SEKA RUDUO

Raminta Pemkutė

Pakėlęs butelį prie lūpų, jis nugėrė gurkšnį. Skystis pašildė jo gerklę, atgaivino. Butelį, lyg kūdikį, suvyniotą popierinio maišelio vystyklais, priglaudė prie savo jau išpūsto pilvo, kurį vos dengė balti apatiniai marškiniai. Tingiai pakėlęs kitą ranką, perbraukė neskustą, apžėlusį smakrą ir vėl leido gyslotai rankai nudribti prie šalies.

Rudens popietė.

Kadaise būdavo pavasaris ir vasara. Visi medžiai žaliuodavo pilni gyvybės. Ir paukščių pulkai, tartum svajingos viltys, lengvai nutūpdavo ant tvirtų šakų.

Bet jau ruduo. Netekę žalumo, nuogi, šimtamečiai medžiai, lyg raukšlėtos, gyslotos rankos, siekė aukštyn į debesuotas padanges. Ištįsę, sunarplioti pirštai beviltiškai graibstė orą, nepajėgdami pagauti nei vieno paukštelio, nesuviliodami nei vienos vilties plunksnelės, nes paukšteliai jau išskrido į šiltesnius kraštus, kur žaliuoja jaunasis pavasaris. Bet gilios, amžinos šaknys, tvirtai įsikibusios į mažą žemės lopelį, neleido medžiams pasislėpti nuo vystančio rudens ir apmirusios, šaltos žiemos. Negalėjo jie pabėgti nuo laiko.

Vaikų riksmas.

Vyras, atsisėdęs ant laiptelio prie namo durų, tingiai pakreipė veidą į garso pusę.

Trys vaikai klykdami lakstė, gaudydami vienas kitą, smagiai spardydami pageltusius, išdžiūvusius lapus. Vienas vaikas pakliuvo į kito glėbį. Jie rėkė ir spardėsi besivartaliodami minkštame lapų patale. Sugautasis išsiveržė iš jį sulaikančių rankų, ir pasprukusio veidas nušvito, tartum tuo metu būtų nugalėjęs visą pasaulį. Jis smagiai pasišiepė iš draugo. Žaidimas tęsėsi toliau. Vaikai linksmai juokėsi, be rūpesčių džiaugdamiesi gyvenimu.

Už jų prasižiojo durys. Motina iškišo galvą. Pasigirdo tėvo barantis balsas. Vaikai greitai užlipo baltais cementiniais laiptais ir sulindo į kambarį. Užsičiaupė namo burna. Vaikai pradingo kartu su juoku.

Pats namas skyrėsi nuo kitų tik krūmokšniais apžėlusia barzda ir akių spalva — šviesiai melsvomis užuolaidomis languose. Namai visi trijų aukštų, raudono mūro. Stypsojo, tartum sargybinė aukšta, tvirta siena. Nieko nebuvo galima už jos matyti, tik karts nuo karto už jos sudundėdavo bažnyčios bokšte skambančių varpų garsas, tarytum mušdamas į pačią miesto krūtinę: Viešpatie, pasigailėk! Kristau, pasigailėk! Viešpatie, pasigailėk!

Apglėbęs siaurą butelio kaklelį, smaugė, išspausdamas iš jo paskutinį lašelį. Tuščias butelis išslydo iš jo silpstančių rankų ir, atsitrenkęs į žemę, sudužo. O jis nė nekrustelėjo. Dar valandėlę pasėdėjęs, nusilenkė surankioti didesnes šukes į maišelį, o mažesnes su koja nubraukė į šoną.

Pasirėmęs ranka, palengva atsistojo. Jis tik dabar pajuto svaigulį ir rankomis susiėmė galvą sulaikyti pasaulio supimąsi. Lėtai, koją prieš koją atsargiai dėdamas, jis išėjo pro kiemo vartelius ir pasuko šaligatviu.

Jis ėjo be tikslo — norėjo tik pajudėti, pasijusti esąs gyvas. O gal tik savo sename, silpstančiame kūne jis norėjo atgaivinti jaunatvės drąsą ir viltį žengt toliau gyvenimo taku.

Akys klaidžiojo keliu, kuriame ūžė mašinų srovė. Ten gyvenimas upeliu tekėjo. Visos mašinos kažkur skubėjo. Ten vyras su skrybėle į darbą važiuoja. Ir mama mokyklon veža zirzinčius vaikus. Ir va ten šeima tikriausiai žuvaut išsirengė — ant stogo pririštas laivelis ir lange pūpso meškerės.

Byp, by-yp! Staigiai pasigirdo mašinų stabdžių riksmas.

Senasis vyras apsidairė. Pats nežinojo, kaip atsirado gatvės viduryje. Tik mašinų srovė dabar sustojusi, o pro atidarus langus jam kumščiais grūmojo vairuotojai ir pikti veidai rėkė: „Ei, tu niekam tikęs seni! Nori, kad kas tave suvažinėtų? Pasitrauk greičiau iš kelio! Ką tu čia išsigalvojai? Po šimts velnių! Traukis pagaliau, kol dar esi gyvas!“

Vyras dar kartą pamažu apsidairė ir lėtai perėjo į antrą gatvės pusę. Tada pažvelgė atgal į gatvę, bet ten jau vėl ūžė mašinos.

— Tikrai aš niekam tikęs, nieko vertas, — jis pagalvojo sau, — ir dar senas. Gal dėlto ir atleido mane iš darbo aną savaitę? Anot viršininko, nebepajėgiu tiek dėžių sukrauti, tiek sraigtų susukti, taip greitai viską padaryti kaip kiti darbininkai. Prašiau, kad man atlyginimą sumažintų pagal atlikto darbo kiekį, kad tik kišenės nebūtų visiškai tuščios. Bet sakė, kad tik užimu vietą ir trukdau. Kurgi tau, nepasigailėjo manęs, juk jaunos rankos daug miklesnės. Bet argi

163

mano kaltė? Neprašiau, kad ir su metais plaukai pražiltų, pirštai sustirtų, jėgos nusilptų. Nenorėjau ir po šiltos vasaros susilaukti vystančio šalto rudens! Bet po vasaros visad seka ruduo.

Raudonai žybčiojanti kavinės iškaba kvietė vidun. Atidaręs duris, jis įslinko ir prisėdo prie stalelio.

Priešais jį prie sekančio stalelio sėdėjo vieniša moteriškė. Ji nebuvo daugiau kaip keleris metus jaunesnė už jį patį. Margai gėlėta suknė, plaukai surišti skarele. Ji užsitepė sviesto ant duonos riekutės ir suvalgė, o dar keletą riekelių susidėjo į plastikinį maišelį. Vėliau bus kas užkąst, tikriausiai pagalvojo. Tarnautoja atnešė jai žalių salotų. Išrankiodama agurkus, atsargiai nulupo jų tamsią žievelę — nupiaustė visus kartumus, kad tik gyvenimas būtų bent kiek saldesnis. Stalas padengtas dviem. Bet ar ji viena? Visados viena?

— O ji taip man primena Elytę, — pagalvojo vyras ir nuleido akis. Ant rankos jis tebenešiojo vedybinį žiedą. — Bet aš dabar vienų vienas pasauly. Jau visi metai prabėgo nuo to, kai Elytė paskutinį sykį šyptelėjo, spustelėjo man ranką, ir jos akyse matėsi kaip baigia silpti jos jėgos. Ir taip palikai mane, širdele, po keturiasdešimt dviejų metų! Ak, sunku be tavęs, Elyt...

— Labą dieną, Matai, — tarnautojo balsas staigiai pertraukė vyro mintis.

Vyras, išgirdęs savo vardą, tingiai pakėlė akis ir atpažino pažįstamą veidą.

— Labas! — trumpai atsakė, ir vėl jo akys nukrypo žemyn.

— Ko norėtum šiandien užkąst?

— Tik atnešk stikliuką degtinės, prašau.

Tarnautojas jau užuodęs degtinės kvapą, vėl kalbino.

— Gal tau geriau būtų kopūstų sriuba, ar gal net kavos puodukas?

— Sakau, atnešk degtinės! — spyrėsi vyras.

— Gerai, gerai. Tik nesikarščiuok! Tu lyg nesavas. Kasgi tau užėjo, kad toks surūgęs?

— Nieko! — nutraukė vyras. Tarnautojas nuėjo ir greit grįžo su stikliuku. Vyras, greit pauostęs degtinę, užvertė ligi dugno. Jis pajuto, kaip malonus skystis sunkėsi jam į kūną.

— Kas savaitę ateini čia, bet dar tavęs tokio nė kartą nesu matęs. Ar galėčiau kaip nors padėti? — nuoširdžiai paklausė tarnautojas.

— Padėti? Ha! — nusijuokė vyras, ir pamojęs ranką į ant sienos kabantį laikrodį, atšovė. — Ar tu gali jo rankas suimti ir surišti, kad nemosuotų kaip pasiutęs prabėgančiam laikui? Ar gali man sugrąžinti vakar dieną? Na, pasakyk, ar gali man tą padaryti? O jei ne, tai ir padėti man negali!

— Tu pasigėręs ir jau visiškai pamišęs.

— Ne, dar nepasigėriau ir nepamišau, nes dar prisimenu savo žilus plaukus ir tai, kad prieš pusvalandį beveik amžinybėn iškeliavau, jei ne tie mašinų stabdžiai! Ir dar man kumščiais grūmojo — niekam tikusiam seniui. Džiaukis, sako, kad gyvas išlikai, ir be mažiausios žaizdos. Ha! Ir būčiau buvęs tad su savo Elyte. Ak, po velniais! Tik noriu pabėgt nuo visa ko, tik bėgt ir rėkt! Ar nematai? Laikas aštriais nasrais drasko mano kūną ir dvasią! Jau tikrai iš manęs greitai nieko nebeliks, — baigė susigraudinęs vyras.

Tarnautojas visiškai sumišo. Nesuprato apie ką vyras jam kalbėjo. Pagaliau pasiūlė:

— Žinai, Matai, už penkiolikos minučių uždarom kavinę. Palūkėk dar truputį ir po darbo tave palydėsiu namo.

— Ir dar palydėsi namo? — vėl įkaito vyras, ir užsirūstinęs atgal kirto: — Tu juk ne pirmas, kurs norėtų, kad aš namo eičiau, kad akis užmerkčiau ir iškeliaučiau į amžinus namus. Ir dar mane palydėsi, sakai? Kad tik greičiau, ar ne? Kad tik aš senas nekliudyčiau, ar ne?

— Ne, ne, Matai, visai ne taip. Tu visiškai klysti. Ne taip norėjau pasakyti. Tu pasigėrei ir nežinai ką šneki. Čia, duok ranką, padėsiu.

— Palik mane! Pareisiu namo ir be tavęs. Juk kur kitur beeisiu? Jie čia pat, už kampo — atsakė vyras ir svirduliuodamas atsistojo, išsitraukė iš kišenės dolerį, padėjo ant stalo ir, į šonus linguodamas, išėjo pro duris.

Ant šaligatvio tarp sudžiūvusių medžio lapų kyšojo laikraščio kampas. Ten tik straipsnelio dalis:

„Buto savininkas sakė, kad nuomininkas buvo geros valios žmogus. Jis buvo vis gerai nusiteikęs, tik paskutiniąsias keletą dienų kažkodėl labai nuliūdo, o liūdesį ramino degtine, nes jokių giminių ar draugų, rodos, neturėjo. Savininkas susirūpino nematęs nuomininko Mato Raudžio net dvi ištisas dienas. Atsirakino buto duris ir įėjo patikrinti, ar viskas tvarkoj. Įėjęs pamatė Matą ramiai gulintį lovoje. Priėjęs arčiau, pastebėjo, kad kūnas jau pamėlynavęs, bet veido išraiška buvo rami, o gal net ir šypsojosi.

Po mediciniškų lavono tyrinėjimų, mirties priežastis lieka nežinoma".

Vėsus rudens vėjelis papūtė, ir laikraščio kampelis kartu su rudens lapais pakilo ir, vėjo blaškomas, nuskrido toliau.

Illinois Universitete Chicagoje per Vasario 16 šventę — viršuj (iš k. į d.) lektorius Gintaras Aukštuolis, prelegentas studentas Vilius Dundzila, lenkų profesorius dr. A. Kuršaba ir ukrainiečių profesorius dr. B. Rubčak. Apačioj, už visus kraštus už geležinės uždangos Jono Pauliaus katalikų studentų centre šv. Mišias aukoja kun. A. Saulaitis, S.J., ir kun. A. Markus. Skaito studentė Daina Kamantaitė.

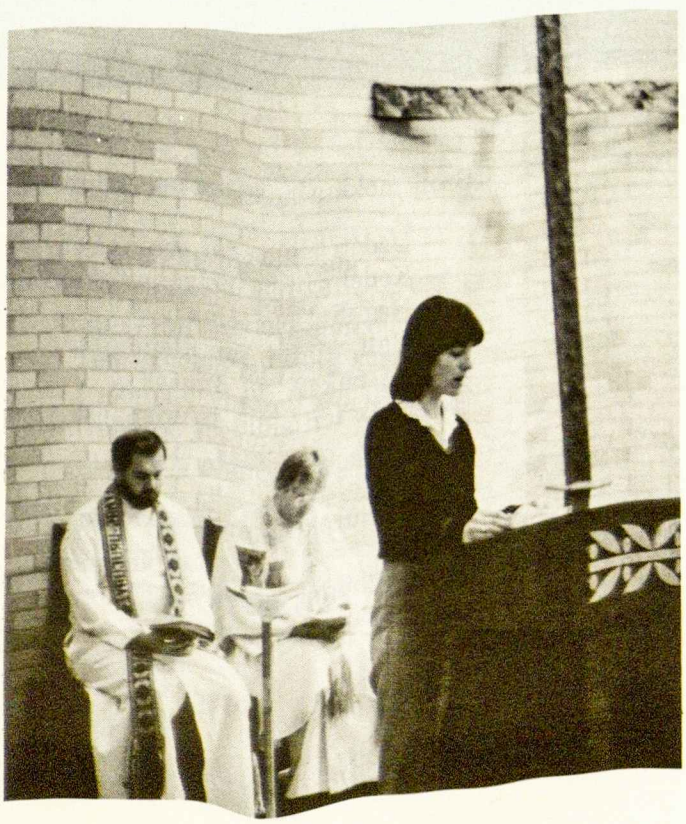

KAIP PASIDARYTI GERESNIAIS ATEITININKAIS

Brazilijos ateitininkiško jaunimo pasisakymai Lituanikos stovyklavietėje 1982 m. sausio 9-10 dienomis.

Ką turėtume daryti, kad mūsų gyvenimas būtų labiau ateitininkiškas? Manau, kad net nepastebėdama, laikausi savo gyvenime ateitininkų principų. Kai kuriuos kaip inteligentiškumą, visuomeniškumą visuomet galėsiu pagerinti. Svarbiausia, kad jie natūraliai yra mano gyvenimo dalis.

Milda Paula Remenčiūtė, abiturientė

Kad mūsų gyvenimas būtų labiau ateitininkiškas, turime bandyti gyventi pagal ateitininkų principus. Turime principus atsiminti ir juos vykdyti. Neužtenka tik principus žinoti, reikia juos įgyvendinti. Tik tuomet galėsime sakyti, kad esame ateitininkai.

Robertas J. Saldys, studentas

Galvodama apie ateitininkų principus, jaučiu, kad juos vykdau, tik galbūt ne tiek, kiek norėčiau ar galėčiau. Katalikiškumą, tautiškumą, inteligentiškumą, visuomeniškumą ir šeimyniškumą vykdau ir vykdysiu. Kreipiu savo gyvenimą tų principų keliu, norėdama patobulėti, kaip žmogus.

Nilza Guzikauskaitė, studentė

Mūsų gyvenimas būtų ateitininkiškesnis, jeigu mes įgyvendintume visą ateitininkų gyvenimo filosofiją. Įgyvendintumėm ją kiekvieną savo gyvenimo dieną. Gali iš karto atrodyti sunku, bet ateitininkų ideologija visuomet yra aktuali ir tinka mūsų šiandieniniam gyvenimui. Ateitininkų principai tie patys, kaip prieš 70 metų, bet jie yra dinamiški ir aktualūs mūsų laikams. Mes galime dirbti Dievui, tautai, visuomenei, šeimai ir savęs paties ugdymui, tik reikia pasiryžti.

Sandra R. Saldytė, baigusi studijas

POKALBIAI SU BROLIU

Ginta Remeikytė

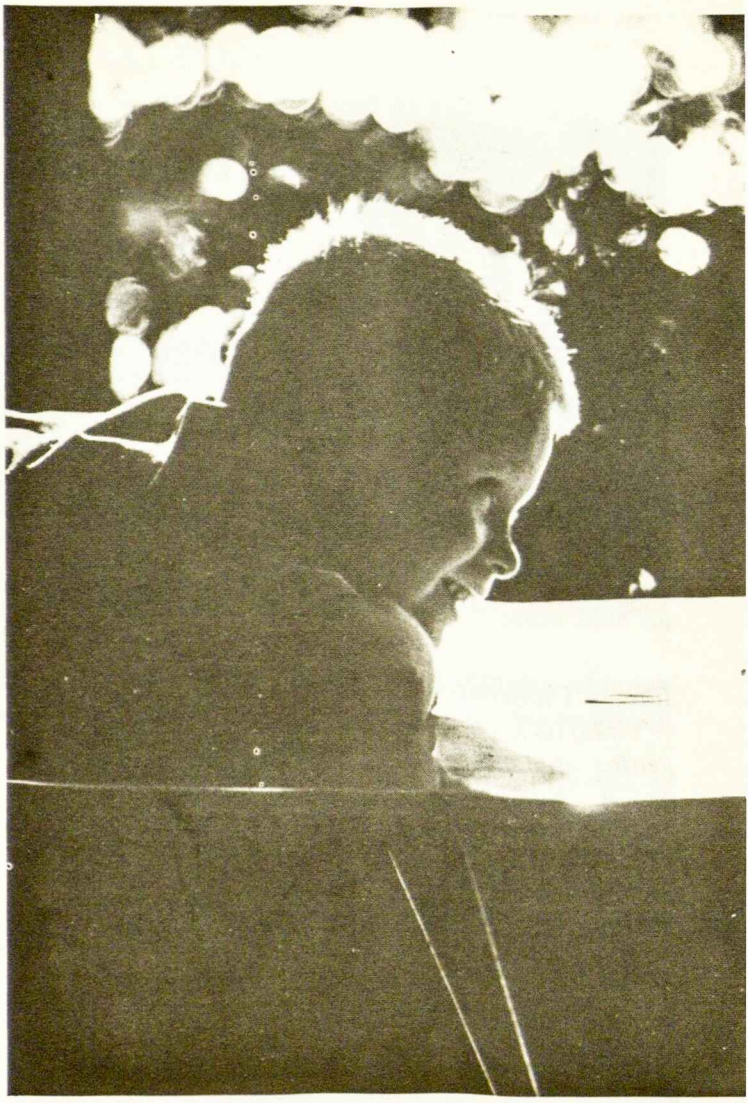

Su broliu kepiau sausainius.

— Sesuo, padėk įmušt kiaušinius.
— Ne, leisk man išplakt.
— Kodėl tešla tokia skysta?
— Juk miltų įmaišyk.
— Sesuo, ar nenuobodu viską išdėliot po vieną?
— Visos tešlos tik nesuvalgyk!
— Bet nekepta ji dar skanesnė.
— Žinau... Duok jos ir man.
— Brolau, atsargiai, nenudek!

Paragaukime... per pusę...
Mm... skanu...

Ačiū, brolau.
Ačiū, sesuo.

* * *

Brolį mokiau austi.

— Uždėti siūlus tai sunkiausia.
— Kodėl gi reik nelygaus skaičiaus?
— Negaliu! Neišeina!
— Gali. Matai, jau atsimaišė.
— Tą pakelk, tą nuleisk...
— Kišk ten siūlą ir prispausk.
— Kišk, prispausk, kišk...

Sesuo, žiūrėk, nuaudžiau raštą.

Greit užaugsi, brolau.
Greit užaugsi, sesuo.

* * *

Ši poezija premijuota 1981 Ateities *studentų jaunimo kūrybos konkurse.*

Su broliu ėjau miške

— Iš krioklių atsigerkim.
— Ištirkime šią uolą.
— Atsargiai — bičių avilys.
— Ten ąžuolas su liepa susituokę.
— Į akmenų viršūnę kopkim.
— Upelį peršokim.
— Plaukuos plaštakė atsitūpė.
— O tau — Dievo karvytė.

Ateina naktis.
Netrukus eisim su kitais.

JUNGIANTI GRANDIS

Jonas Alšėnas

Senas vyras, norėdamas pasidžiaugti pavasario saulute, atsisėda parke ant suolo ir taip pasisuka, kad visas būtų saulėje, nes pavėsyje žymiai vėsiau, ir tuoj gali tą pajusti. Tamsų padėvėtą švarką užsisagsto iki pat kaklo, nes, sustojęs eiti, tuoj pajunta atvėsimą. Atsiremia nugara į atkaltę, ištiesia kojas ir išsivynioja rytinį laikraštį. Pirmiausia į pirmą puslapį, nes domisi, ką tie politikieriai daro Vašingtone. Čia ramiai paskaitys ir tuo pačiu pasigėrės vėsiu pavasario rytu.

Jam taip besėdint su megzta dryžuota kepure ir atkištais odiniais storapadžiais batais, bežiūrint pro storarėmius akinius į laikraštį, maža mergaitė su motina eina per gležną, rasotą, švelniai žalią žolę į tuščią žaidimo aikštelę. Ant suolo, šalia jo, motina pasideda maišelį. Per laikraščio viršų vyras pažvelgia į dukrelę ir spėja ją esant kokių ketverių metukų. „Ar atsimeni, kad ir Karolina, kaip ir šita maža mergaitė, prikasusi smėlio kibirėlius, siūlydavo kaip maistą motinai. Jos net panašios“, nusprendžia, žiūrėdamas į ją.

Kaip jis mylėjo Karolinos motiną. Prieš dvidešimt trejus metus, kai abu dar buvo tik keturiasdešimt ketverių, pagaliau prikalbino ją pasitikrinti sveikatą. Naktimis, gulėdamas lovoje, girdėdavo, kaip ji kosi ir kosi, lyg būtų kokia senutė. „Tos prakeiktos cigaretės, jos nuves tave į kapus“, sakydavo jai. „Ką tu, žmogeli, mano senelis rūkė kaip garvežys iki pat aštuoniasdešimt ketverių metų, kol kepenys atsisakė. Tu — tai geri“, atsakydavo ji. Bet ji pasitikrino.

Po dviejų mėnesių vėžys jau buvo limfinėje sistemoje. Dar po penkių mėnesių jis žiūrėjo, kaip ją leidžia į žemę ir užmetė rožę. Nepraėjo nė metai nuo pradžios iki galo. Karolina visą laiką buvo tikra, kad galų gale motina pasveiks. Ji dar nebuvo susidūrusi su mirtimi ir jos nebijojo. Tą pavasarį ji buvo paskutinėje gimnazijos klasėje, pilna vilčių ir svajonių dėl savo ateities. Per laidotuves, gegužės mėn. ji

neverkė. Tuoj po visko, kai vienu du pasiliko namuose, mėgino su ja išsikalbėti; ji tik tiek tepasakė: „Kodėl anksčiau neprivertei jos nueiti pas daktarą? Gal taip nebūtų atsitikę...“ „Ką?“ nustebęs paklausė. „Žinai, kiek aš jai kartojau, kad žiūrėtų savo sveikatą ir apie tą jos bjaurų įprotį“. „Taip, bet galbūt tai reikėjo daryti kitaip“, ji atšovė. Ji nubraukė savo ilgus tamsius plaukus nuo veido ir ėmė žaisti su sagute, kurią visuomet nešiojo įsegtą prie smilkinio. Trumpai pažvelgė į jį, veido raumenys ėmė trūkčioti, ir pirmą kartą jos akys prisipildė ašarų, kūkčiodama vis kartojo: „O tėte, tėte“. Jis tik klausėsi, ištiestomis rankomis ją prilaikydamas. Jis pats dar nebuvo atsigavęs ir nesuprato, kaip jai buvo svarbu, kad ir jis verktų drauge. Po galais, kaip galėjo, nes jis vis dar netikėjo, kad ji mirė. Dvidešimt metų buvo vedę. Dvidešimt metų vis rasdavo ją, kai grįždavo namo. Žiūrėk, ji čia dėmesio centre kokteilio subuvime, tik akimirka, ir ji čia guli su vatos išpūstais žandais.

Vėl jis nukreipia akis į mergaitę smėlyje, stebi segtuką jos tamsiuose plaukuose. Motina paduoda jai namuose keptą sausainį. „Gana“, pagalvoja, pasitaiso ir mėgina sukaupti dėmesį į laikraštį. Netrukus motina ir mergaitė nueina namo valgyti pietų. Ir jis atsistoja ir eina per žolę namo. Mintys vis sukasi apie ilgėjančią praeitį primindamos jam trumpėjančią jo ateitį. Pradeda žvalgytis aplink, kad išsiblaškytų. Vienodai ir lygiai pradeda minti grindinį. Šitame rajone jis užaugo, bet visą laiką, kitur gyvendamas, jautė, kad turės į čia sugrįžti, nors dabar čia gyvena jau svetimi žmonės. Niekas į jį nekreipia dėmesio: nei važiuojantieji, nei pėstieji, tai seniems žmonėms gerai pažįstamas svetimumo jausmas. Pasukęs už kampo, prieina prie savo mūrinuko. Atsargiai peržengia įskilusį plyšį cementiniame take, atsirakina duris ir įžengia į vidų.

Užvalgęs pietums sriubos, senis atsisėda ant palangės ir stebi, kaip vėjas suka gatvėje popiergalius. Važiuodama į kolegiją, Karolina buvo apsėsta

nepasotinamo veržimosi pasiekti ir susikurti sau saugų gyvenimą, lyg motinos mirtis būtų įrodžiusi, kad yra skylių jos dabartiniame gyvenime. Ji todėl pasiryžo susikurti sau kitą, kiek tai įmanoma, saugesnį, be jokių sukrėtimų. Keista, niekad neatrodė, kad būtų buvusi ypatingai artima su motina, bet toks dalykas gali sukrėsti kiekvieną. Jau būdama dvidešimt ketverių, atvažiavusi pasisakė, kad susižiedavo ir išteka. Nors jau ilgoką laiką ji nebegyveno namuose, bet jis žinojo, kad dabar praras paskutinį asmenį, kurį taip myli, todėl nenorėjo, kad tai įvyktų. „Ar neperdaug skubi?“ paklausė. Lyg būtų nenugirdusi, ji pasilenkė. „Pergreit? Žinai, kad mes jau ketverius metus draugaujame“. „Bet jis ne tas, kurio tau reikia ir kurio ieškai. Jam daugiau niekas nerūpi kaip pinigą sukalti. Būdamas toks vienpusiškas, jis nepatenkins tavo norų ir nepadarys tavęs tikrai laimingos“. „Tėte, tai man nuspręsti“, atsakė, tiesiai į jį pažiūrėjusi. Jie pasiginčijo, bet neperdaug, nes jis prisibijojo, kad gali visai jos netekti. Pasidavė. Vesdamas ją prie altoriaus, jautėsi, lyg dovanodamas mėgiamą švarką, žinodamas, kad jam pačiam dar labai reikalingas, bet negali beatsiimti. Juk Karolina, tai gyva grandis, jungianti jį su jos motina, o dabar ji jau buvo

Kito, kurio jis niekad negalės mylėti kaip tikro sūnaus.

Senis mato iš mokyklos einančius vaikus. Jau turbūt trečia. Girdi, kaip subraška, įsijungdamas šildymas. Kai išėjo į pensiją, nusipirko šį namą. Rūsyje drožinėja iš medžio, kalinėja, kad įdomiau prabėgtų laikas. Karolina vieną kartą minėjo apie jo patalpinimą į senelių namus, kai nebegalės savim pasirūpinti. Kai pirmą, kartu ir paskutinį kartą, lankėsi viename iš tų namų, jautėsi lyg tarp kalbančių lavonų. Geriau jau gyventi vienam. Jis tikrai neprašys Karolinos, kad jį ten patalpintų. Kai ateis laikas, tikrai nevažiuos.

Vis daugiau ir daugiau tamsos renkasi į kambarį. Jis, nedegdamas šviesos, persėda į fotelį. Garsiai suzirzia telefonas, lyg stiprus sprogimas priverčia jį pašokti iš vietos. Atsiliepia:

— O labas, brangioji. Kaip šeima?

— Mes visi sveiki. Aš norėjau pasitikrinti, kaip tu. Man užėjo toks neramumas, lyg kas blogo būtų atsitikę.

— O ne. Visai ne. Buvau šįryt parke. Diena praėjo labai ramiai. Taip nieko daugiau ir nedarau.

— Dar kita priežastis, kodėl skambinu: mes taip retai pasimatom. Aš tikrai noriu, kad atvažiuotum ir ilgiau pabūtum pas mus. Žinai ką, šįryt atsibudusi aš pasigedau savo tėvelio. Įsitikinau, kad daugiau laiko turime praleisti kartu. Visus tuos metus taip buvome užsiėmę ir tolimas kelias...

— Žinai, vaikeli, kad aš to labai norėčiau.

— Puiku. Man reikia eiti, nes vakarienė jau paruošta. Vėliau šįvakar paskambinsiu arba rytoj, ir galutinai dėlto susitarsim. Iki.

— Iki, brangute, — dar pasako, padėdamas ragelį. Tamsoje nueina iki fotelio. Apsisupa kojas užklotu. Sėdėdamas minkštame fotelyje, jaučia šilimą, pasitenkinimą, saugumą. Prisimena pasikalbėjimą su Karolina, jos balsą, sakantį: „Žinai, ką, šįryt atsibudusi aš pasigedau savo tėvelio...“ Pajunta ašarą akyje.

— Suaugusi moteris, o aš vis dar jai esu jos tėvelis, — garsiai galvoja.

Ima snausti, prasiveria lūpos, ir seilės išvarva pro lūpų kampą. Sapnuoja jos motiną. Toje tamsoje tik gatvės lempos šviesa apšviečia jo veidą. Ima gaudyti orą. Kūnas įsitempia. Konvulsijoms stipriai suriečiant jo kūną, nukrinta užklotas ant grindų. Raumenys atsileidžia, ir jis pusiau gulom sėdi tamsoje. Ilgai skamba telefonas. Niekas neatsiliepia.

* * *

Išaušta rytas toks pat šviesus ir vėsus, kaip ir vakarykštis. Motina ir duktė vėl ateina į parką prie tos pačios smėlio dėžės. Mergaitė tuoj ima žaisti su smėliu ir kibiriukais, o motina atsisėda ant to paties suolo. Po kurio laiko mergaitė pasisuka į motiną sėdinčią saulėje ir skaitančią laikraštį.

— Mama, kas atsitinka, kai miršta?

— Jie pasitraukia, brangioji, — atsako, versdama puslapį.

— Kur jie eina?

— Aš nežinau.

— Ar tu ir tėvelis irgi kada nors išeisite?

Padėdama laikraštį, motina tiesiai žiūri į savo dukterį ir sako:

— Ne, vaikeli, mes visada čia būsim...

LIETUVYBĖS PRASMĖ, NEGYVENANT LIETUVOJ

Ar verta išlaikyti lietuvių kalbą, negyvenant Lietuvoj? Mes, kaip išeivijos lietuviai, turime pareigą išlaikyti lietuvių kalbą. Mes tikrai prarastumėm visą savo kultūrą, jeigu netektumėm savo bendros kalbos. Taipgi svarbi lietuvių kalba mums, negyvenantiems Lietuvoje tuo, kad mums reikia komunikuotis su lietuviais, kurie gyvena Lietuvoje. Mes galime tai padaryti tiktai, jeigu mokame lietuviškai kalbėti (arba rusiškai, bet svarbiau lietuviškai). Tokia yra mums nauda iš lietuvių kalbos negyvenant Lietuvoje.

Ką duoda mums mūsų kultūra bei lietuviškas gyvenimas? Aš manau, kad šitie dalykai yra labai svarbūs, kadangi mes turime dvi visai skirtingas kultūras, lietuvišką ir amerikietišką. Mes gauname daug daugiau iš gyvenimo, turėdami dvi kultūras. Jei lietuvis išsikraustò į kitą vietovę, jis toje vietoje bus priimtas lietuviu ir jau turės pažįstamų. Mūsų kultūra ir gyvenimas irgi mums duoda inteligentiškumą, nes mes išmokstam daug iš abiejų kultūrų. Mums yra gerai turėti „antrą gyvenimą".

Kokiais būdais galime išlaikyti lietuvišką kultūrą? Mes galime išlaikyti lietuvišką kultūrą įvairiais būdais. Pirma, mes turime išmokyti savo vaikus lietuviškai kalbėti ir perduoti jiems savo kultūrą. Antra, galime paremti žmones, kurie bando išlaikyti kultūrą (pvz., eiti į lietuviškus koncertus, programas ir t.t.). Trečia, galime patys suorganizuoti parengimus, kur ateitų daug lietuvių ir susieitų su draugais. Ketvirta, galime bandyti bendrauti su lietuviais gan daug.

Giliai pagalvojus, ar tu tikrai galvoji, kad lietuvišką kultūrą verta išlaikyti? Kodėl? Aš manau, kad yra *būtinas dalykas* išlaikyti lietuvišką kultūrą. Nors mes negyvename Lietuvoje, bet turime ją išlaikyti. Jei mano tėvai man nebūtų davę tos kultū-

ros, mano gyvenimas nebūtų toks geras kaip dabar yra. Aš labai vertinu savo lietuvišką kultūrą, ir labai laiminga, kad mano tėvai davė man visai kitą gyvenimą.

Laura Šatinskaitė

Laura Šatinskaitė priklauso New Yorko moksleivių ateitininkų kuopai.

KODĖL DALYVAUTI LIETUVIŠKOJ VEIKLOJ

Šių dienų jaunimui yra labai svarbu dalyvauti lietuviškose organizacijose, nes turime didelę atsakomybę išlaikyti lietuvybę. Tuo pačiu laiku galime bendrauti su kitais lietuviais ir pasilinksminti.

Pavyzdžiui, aš šoku Grandinėlėje. Mes ne tik susipažįstame su senovės lietuvių papročiais per šokius, bet gauname progą su kitu jaunimu pabendrauti. Kai Grandinėlė keliauja, mes ir vėl susitinkame su kitais lietuviais kituose miestuose.

Dalyvaudama ateitininkuose, aš save papildau ateitininkų idealais. Jie mane moko, kaip geriau gyventi. Dievas mūsų visų gyvenimuose turi vietą. Organizacijos bando jaunimui duoti geresnį Švento Rašto supratimą.

Skautų organizacija irgi naudinga. Ten yra įvesta Dievo pamokymai ne tik čia mieste tarp žmonių, bet ir miške, stovyklose.

Aš tikiu, kad mes, jaunimas, turėtume kuo daugiau dalyvauti organizacijose. Ateitis yra mūsų ... padarykime ją kuo geresnę.

Rima Apanavičiūtė

Rima Apanavičiūtė yra Clevelando moksleivių ateitininkų kuopos narė.

ŠEIMA BENDRUOMENĖJE

Stiprios šeimos reikšmę žmonių bendruomenėje galima palyginti su gerai nulieta pritaikyta plyta pastato pamate. Namas, pastatytas ant pamato, sudaryto iš nepritaikytų plytų, sugriūna, taip kaip bendruomenė, susidėjusi iš silpnų šeimų, neišsilaiko. Viena gera plyta negali išlaikyti viso pastato. Stipriam pastatui reikia daug stiprių plytų. Kuo daugiau stiprių šeimų bendruomenėje, tuo ji stipresnė.

Kas yra gera šeima? Šeima susidaro iš tėvų ir vaikų. Geroje šeimoje vaikai klauso tėvų patarimų ar įsakymų, pagrįstų Kristaus meile. Šeima, kurioje trūksta meilės tarp šeimos narių, paprastai neišsilaiko, su laiku subyra. Pavyzdžiui, vienas iš tėvų palieka šeimą, kad pasilengvint sau gyvenimą, atsisakydamas pareigų, surištų su šeima. Vaikai, ieškodami malonesnio gyvenimo, vagia, rūko, ar geria.

Sugriuvusioje bendruomenėje, kur vyrauja subyrėjusios šeimos, yra sunku išsilaikyti gerai šeimai. Vilioja lengvesnis, malonesnis gyvenimas. Šeimos paskirtis yra lavinti jauno žmogaus elgesį bendruomenėje. Šeima turi būti ramstis nelaimėje arba džiaugsme. Išmokstame mylėti kaip Kristus (dalintis) tarp brolių ir seserų. Vaikai, išmokę gerbti tėvus, gerbia mokytojus ir kitus vyresniuosius bendruomenėje. Paprastai stipriai šeimai vadovauja, stiprūs tėvai, kurių pavyzdžiu vaikai seka.

Sėkminga ateitininkų veikla yra panaši į stiprios šeimos veiklą. Neužtenka stipraus vadovo. Reikia stiprių, pasišventusių narių, atliekančių organizacijos pareigas su meile. Stiprus narys susirinkimuose nesnaudžia, o stovykloje nelanko vien tik šokių.

Mūsų laikotarpyje ryškios yra dvi stiprios bendruomenės: demokratinė ir komunistinė. Ta bendruomenė, kuri išsilaikys ilgiau, perims silpnesnę. Silpnesnė bendruomenė turės silpnesnes šeimas. Šiais laikais yra labai sunku šeimoms ir demokratinėje ir komunistinėje bendruomenėje.

Andrius Janušas

Andrius Janušas yra New Yorko moksleivių ateitininkų kuopos narys.

LAIŠKAI

Paraginimų vertė

Nuoširdus ačiū už laišką. Tikrai, kad dažnai mums trūksta paraginimo. Kai kas paragina, tai imi ir padarai. Ir Pats turi tą valdovišką ypatybę paraginti... Ir manau, kad didele dalimi mūsų *Ateitis* išsilaiko dėl tų paraginimų.

Geriausi linkėjimai Jums ir visam štabui!

Dėdė Juozas (kun. J. Šeškevičius)
Sao Paulo, Brazilija

Tarp Amerikos ir Australijos

Ateitininkų Federacijos įgaliotinis Australijoje Juozas Stepanas paprašė Ateities *po ateitininkų kongreso pasiųsti visus svarbiuosius kongreso pranešimus, kad būtų galima juos panaudoti Australijos ateitininkų suvažiavimui 1981 m. gruodžio 28 d. Visi* Ateities *redakcijos surinkti svarbieji kongreso pranešimai buvo oro paštu išsiųsti Australijon 1981 m. lapkričio pradžioje. Tuo reikalu* Ateities *vyr. redaktorius gavo iš Australijos 1982 m. vasario 4 d. laišką:*

Jūsų XI.10 laišką gavau XI.18, o siuntą su nekantriai lauktomis Jubiliejinio kongreso paskaitomis-pranešimais, deja, tik vakar, 1982.II.3. Atėjo jie paprastu paštu, nors ant voko raudonai parašyta „Via Air Mail"... Nuoširdžiai dėkoju Jums už laiškus, linkėjimus ir tikrai vertingą siuntinį. Nepasiekė jis manęs laiku, bet kupinas šviežių, puikių minčių. Pravers...

Jūsų sveikinimas mūsų suvažiavimui gautas XII.30 Pavėlavo dėl Australijos paštininkų streiko, bet buvo paskelbtas *Tėviškės Aidų* Nr. 2.

Ateitininkų dienos Melbourne XII.28 pradėtos koncelebracinėmis šv. Mišiomis, vadovaujant kun. Petrui Butkui, ir vertingu jo pamokslu. Po užkandžių *Ateities* žurnalo jubiliejinė akademija su ateitininkų vėliavom, tautos bei ateitininkų himnais, garbės prezidiumu ir poeto Prano Pusdešrio paskaita *„Ateities* įnašas į Lietuvos kultūrinį gyvenimą". Po pietų simpoziumas su Antano Bakaičio, Juozo Petraičio ir dr. Aleksandro Mauragio referatais bei diskusijom. Tiek paskaita, tiek referatai kruopščiai paruošti, turiningi ir sklandžiai — puikiai pateikti. Jais gėrėjomės ir didžiavomės ne tik mes, ateitininkai, bet ir visi Australijos lietuviai kunigai ir pasauliečiai.

Ateitininkų dienos aprašymas tilpo *Tėviškės Aidų* Nr. 1, o Pr. Pusdešrio paskaita spausdinama pradedant Nr. 2.

Linkiu Jums ir toliau ištvermingai vadovauti mūsų visų *Ateičiai,* kurios turiniu ir išvaizda nuoširdžiai gėrimės.

Juozas Stepanas,
Ateitininkų Federacijos įgaliotinis
Australijoje

Laiškų tęsinys (psl. 174)

Isos slėnys *(tęsinys iš 154 psl.)*

karalystė, kuri moterims uždrausta, atvaizduoja Tomui kažką nepaprasto, magiško. Joje jis ilgisi nepasiekiamo ryšio ir bendravimo su visais gyvūnais. Jis troško užsidėti tos legendarinės „nematomumo kepuraitės" ir tapti miško piliečiu, be ginklo, šautuvo ar peilio. Šiame ilgesyje ir troškulyje išdygsta Tomui du vienas kitam prieštaraujantys norai: būti medžiotoju ir kartu aistringai mylėti gamtą. Kokia būtų dovana nušauti stebuklingojo grožio teterviną. Bet juk jis vis dar atsimena tuos žiaurius įvykius, kurie liko kaip neišdildomi pėdsakai: šuniukų prigirdymas, viščiukų galvų kirtimas ir Dominic'o šunies nušovimas. Nesuprasdamas iš karto, kad senelio įskiepyta meilė paukščiams ir gyvuliams įsmigo ir įsišaknijo jojo širdyje ir liko stipresnė už jo norą tapti medžiotoju, Tomas išgyvena svarbią jaunystės krizę — prasideda jo lytinio brendimo dienos. Staiga jis jaučia, kad jo kūne glūdi dvi asmenybės, jo savijauta nebeleidžia jam taikyti šūvių į mylėtus miško gyventojus bet, nežiūrint to, kartu iš baimės ir piktumo, Tomas nušauna vargšę voverytę, kurios mirtis jį kuo giliausiai sukrečia. Ši gėdinga silpnybė atneša Tomui vienumo ašaras ir pasniko dienas. Bet toliau jis nebekenčia. Jo seniai laukta mama atvyksta, ir jie kartu išvažiuoja į dar nuostabesnį ir turtingesnį ateities kelią, Ginėj palikus vaikystės dienas.

* * *

„Ateitis yra sandėlis, priruoštų dalykų laukiančių išsipildymo".

Ši knyga tikrai bus labai įdomi skaityti jaunesniajai kartai, kuri apie Lietuvą žino daugiausia iš tėvų pasakojimų. Ji čia ras literatūrinį dvidešimto amžiaus pradžios gyvenimo atvaizdavimą, gamtos, gyvūnijos, žmonių gyvenimo būdą ir daug papročių. Skaitytojas susidurs ir su lietuviškais vardais: Masiulis, Vačkonis, Anulionis, Onytė, Juozukas. Ras ir senoviškų lietuviškų dainų vertimus ir net lietuviškus išsireiškimus: „ei vyrai, padėk Dieve" ir kt.

Atrodo, kad autorius visus lokalinius vardus ir vietas vartoja tikrais esamais pavadinimais, tik gal žmonių vardai nėra visai tikri. Iš kur autorius ėmė „Issa" — tai pagal nugirstą jo paties paaiškinimą, kad tuo vardu jo minimose vietose žmonės vadino Nerį.

* * *

Česlovas Milašius (Czeslaw Milosz) yra 1980 metų Nobelio premijos laureatas ir *Isos Slėnys (The Issa Valley)* versta Louis Iribarne, yra pristatyta 1982 meų American Book Awards vertimų skyriuje.

Marija Eivaitė-Hauser

Prieš 50 metų...

Moksleivių ateitininkų kuopa Seinų „Žiburio" gimnazijoje, Lazdijuose, 1932-33 mokslo metais. Viduryje sėdi kuopos globėjas ir dvasios vadas kun. dr. Viktoras Pavalkis, tuometinis Lazdijų parapijos vikaras, o šįmet 50 m. kunigystės sukaktį minintis Šv. Jono Krikštytojo amerikiečių parapijos klebonas, Milpitas, Calif. Priekyje dešinėje guli II kl. gimnazistas Jonas Motiejūnas, Los Angeles sendraugių dabartinis pirmininkas.

VEIKLA

ĮDOMI PASKAITA Stulginskio kuopoj

Laimingi yra tie Chicagos apylinkių Aleksandro Stulginskio kuopos nariai, kurie 1981 m. gruodžio 4 d. galėjo atvykti į ateitininkų susirinkimą Andriaus Kurkulio namuose. Pakviestas paskaitininkas dr. Ėringis taip įdomiai kalbėjo, kad kuopos nariai ir jų tėvai pasiliko po paskaitos ilgiau pasikalbėti ir pasiklausyti dr. Ėringio pasakojimų. Paskaitininkas paaiškino apie Lietuvos gamtą, kuri yra skirtinga nuo Amerikos gamtos. Taip pat jis papasakojo apie lietuvių ekonomines bėdas. Lietuvoje trūksta gerų maisto produktų ir kitų prekių. Tie daiktai, kuriuos įmanoma nusipirkti, eiliniam žmogui yra nepaprastai brangūs. Nors Lietuvoje yra daug trūkumų, yra ir gerų dalykų — pvz., keliai, mokslas, muzika ir menas. Gaila, kad talentingi lietuviai yra suvaržyti ir jei jie nepatenkina komunistų partijos, jiems yra neįmanoma siekti aukštesnių mokslų. Daktaras Ėringis papasakojo apie savo gyvenimą Lietuvoje ir priežastis, dėl kurių jisai pagaliau iš Lietuvos pasitraukė. Dabartinis lietuvių gyvenimo suvaržymas ir komunistų elgesys seniai nustatė dr. Ėringį prieš rusus. Pagaliau, atsiradus progai, dr. Ėringis pasiekė JAV ambasadą ir gavo leidimą apsigyventi Amerikoje, nes JAV nepripažįsta rusų Lietuvos užėmimo. Nors dr. Ėringis tik prieš kelis mėnesius atvyko į JAV, jis džiaugiasi matydamas mūsų pastangas išlaikyti lietuvybę ir yra labai pasilgęs savo mylimos šeimos. Kalbėtojas pabrėžė, kad nors mes čia esame mažuma, bet turime teisių. Lietuvoje lietuviai yra dauguma, bet mažuma užgniaužia lietuvių teises savoje tėvynėje. Paskaita buvo ne tik įdomi, bet sudarė ypatingą progą mums susipažinti su Lietuvos gamta, mokslo sistema, kultūra ir kasdieniniu gyvenimu. Nuoširdžiai dėkojame dr. Ėringiui, kad sutiko su mumis pasikalbėti. Susirinkimas užsibaigė malda už kenčiančius Lietuvoje.

Rasa Tijūnėlytė

SAO PAULO ATEITININKŲ SAVAITGALIS

Sausio 9-10 dienos savaitgalį ateitininkai išvyko į Lituanikos stovyklavietę. Nebuvo tai tik paprasta išvyka poilsiui, nebuvo ir tikros studijų dienos. Stengėmės suderinti abu dalykus. Peržvelgę pereitų metų veiklą, turėjome prisipažinti, kad ne visada atliekame savo įsipareigojimus ir užtai neįvykdome visų numatytų planų. Planavome veikimą šiems metams. Pasiryžome iš naujo daryti mėnesinius susirinkimus. Žiemos stovykla bus nuo liepos 17 iki 25. Federacijos valdyba pažadėjo atsiųsti stovyklai vadovus. Kadangi nemaža dalis vyresniųjų dirba, tai jie atvažiuos stovyklon tik 25-tos dienos savaitgaliui, o kurie galės — ir pirmajam stovyklos savaitgaliui. Šioms dienoms rengsime specialią programą. Jaunimo šventę tikimės padaryti tuo laiku, kai čia dar bus svečiai iš Amerikos.

Savaitgalyje dalyvavo 14 studentų ir moksleivių. Sandra Saldytė kalbėjo apie ateitininkų kilmę, principus ir jų aktualumą švenčiant 70 metų jubiliejų. Kun. Juozas Šeškevičius — apie laimėjimus ir akmenis mūsų veikimo kelyje. Jis taip pat laikė šv. Mišias ir aiškino, kad gimstame tautoje be savo pasirinkimo ir jai priklausome fiziškai, bet įaugame į tautą, joje dalyvaujame dvasiškai, pasisavindami ir kurdami jos kultūrą. Visi kartu temas diskutavome, pasidalinę į dvi grupes. Kiek lietus leido, pasinaudojome gražia gamta ir pabendravome savo tarpe. (Jaunimo pasisakymai spausdinami šio numerio „Studentų" skyriuje).

Vasario 7 įvyko pirmasis nelabai gausus, bet darbingas šių metų susirinkimas.

D.S. ir N.R.

MOKSLEIVIŲ SUSIRINKIMAS Toronte

Sausio 17 d. kun. A. Saulaitis trumpai pakalbėjo su Toronto moksleiviais apie Dievą ir ko Jis dabar prašo iš mūsų, koks yra mūsų ryšys su Dievu ir ką Jis sako mums šiuo momentu.

Svarbiausia, reikia rasti laiko Dievui. Mes galime bet kur ir bet kada su juo pasikalbėti, pavyzdžiui prieš einant gulti arba prausykloje. Kaip su bet kuriuo žmogumi, su kuriuo nori geriau susidraugauti ar jį geriau pažinti, yra neįmanoma tai padaryti nepašventus tam laiko ir pastangų. Dievas stovi už durų, bet klausimas yra, ar mes atidarysime tas duris ir įleisime Jį į savo gyvenimą.

Dievas nori, kad mes, moksleiviai, kaip viena šeima jį pajustumėm ir pritrauktumėm kitus į savo šeimą. Jo noras yra, kad, dirbdami kartu, padėtume kitiems žmonėms. Kad galėtume dirbti kartu, turime pasitikėti vienas kitu, pasisakyti, pasidalinti savo mintimis ir jausmais. Didžiausia kliūtis įvyksta, kai mes bijome vienas kito. Kartais galvojame, kad kiti žmonės manys, kad esame kvaili, jei pasakysime, kas tikrai mūsų širdyse ir deja, nedrįstame ištarti žodžio. „Aš bijau ką kiti sakys", yra dažnai išgirstamas atsakymas. Visiems kenkia, kai kas nors neišreiškia savo jausmų ir minčių ir juos laiko kaip kokioj užrakintoj dėžutėj. Dažniausiai reikia pereiti didžiulę užtvarą, kol prieiname prie atvirumo, kada pasitikime kitais asmenimis.

Pavieniai neturime daug jėgos, tačiau grupėje yra stipri, lengvai nenugalima jėga. Būdami moksleiviai ateitininkai, pasinaudojame ta sąvoka. Dievas kiekvienam žmogui davė asmenišką dovaną, o mes bandome tą dovaną iš kitų ištraukti, nes ji buvo duota tam, kad naudotume. Matome gerąsias ypatybes kitame žmoguje ir padedam jam pačiam jas matyti.

Ypač mūsų kuopoje Dievas dabar sako: „Nebijok, atsiverk save kitiems, nes kam reikia žmogui bijoti būti tokiu, koks jis yra?" Ar kas nors girdi?

Zita Prakapaitė

MOKSLEIVIAI IR JAUNIAI KARTU Los Angeles

Sausio 17 d. buvo niūri, šilta, bet apsiniaukus diena, puikus laikas važiuoti čiuožti su mūsų mielais jauniais ir jaunučiais! Kaip smagu, kad jų pirmininkas Aidas Palubinskas sugalvojo ir visi nariai pakvietė Los Angeles moksleivius kristi, sušalti, ir pasidžiaugti su jais. Susimokėję, už pačiūžas ir jas užsidėję, nusvyravom iki ledo. Ten kritom, čiuožėm ir, kiek galėjome, padėjome jaunesniesiems. Kelias valandas aidėjo mūsų juokai ir linksmos kalbos. Pačiuožę ir išvargę turėjome skubėti į šokių repeticiją. Dėkojame mūsų jaunių valdybai ir visiems nariams, kad jie mums suruošė tokią smagią iškylą.

Milda Palubinskaitė

DRAUGYSTĖ ŠEIMOSE Los Angeles

Sausio 23 d. Vytauto Mačernio kuopa susirinko Dalytės Trotmanaitės namuose kartu su mūsų globėja Maryte Sandanavičiūte-Newsom ir šios dienos prelegente P. Gedgaudiene. Pradėjome, kaip visada, linksmai, bet greit surimtėjome, kai p. Gedgaudienė pravedė su mumis pašnekesį tema „Draugystė šeimose". Sekė įdomios diskusijos. Pasisakėme savo nuomones apie draugystes tarp vyrų ir moterų, tėvų ir vaikų, brolių ir seserų, merginų ir berniukų, ir kokie dalykai padeda ar pakenkia šiom draugystėm. Kartais nesutikome su kitų mintimis, bet visi gavo progą išsireikšti.

Milda Palubinskaitė

Laiškai (tęsinys iš 172 psl.)

Toks vėlavimas — gėda

Ateitis Nr. 8. Kurių metų? Nagi 1981-ųjų... spalinis... atėjo 1982 sausio 23... Pasakykit, leidėjai, redaktoriai, administratoriai ir spaustuvininkai, kurie iš jūsų sabotuojat vienintelio jaunimo žurnalo... reguliarų leidimą? Kodėl tokį puikų žurnalą žlugdyte žlugdot gėdingu vėlavimu? Atmenu, pernai per savaitę viena po kitos susirinko trys *Ateitys*... toks vėlavimas — gėda!

... *Ateities* pereitų metų 8-tas numeris, kaip ir visi kiti, kupinas jaunystės, idėjų, vilties. Tik jis turėjo būti skaitytojo rankose prieš keturis-tris mėnesius...

Alfonsas Nakas

Darbininke, 1982.II.19.

Kongresinis numeris

Ateitis, 1982 m. Nr. 9-10... Šis dvigubas kongresinis numeris, skirtas X-tam ateitininkų kongresui... Numerį redagavo A. Zailskaitė. Išdėstė Jonas Kuprys.

Numeris labai imponuojantis. Apimtis — daugiau šimto puslapių. Jau vien dėl to leidinys kongreso atžvilgiu yra paminklinis. Ir kongrese nedalyvavęs, bet šią *Ateitį* pavartęs, gali gana tiksliai orientuotis, kas ir kaip jame vyko. Žurnale randami ne vien tik kongreso programos aprašai, bet ir spausdinami kai kurių paskaitų visi tekstai. Pateikiami jau ir pačių kongreso dalyvių pasisakymai apie praėjusį kongresą. Visus puslapius labai paįvairina puikios kongresinės nuotraukos, iliustruojančios čia pat skaitomus dalykus. Numeris išliekančios, istorinės vertės ne vien tik Ateitininkų Federacijai, bet ir visai šiandieninės mūsų išeivijos įvairiaspalvės veiklos mozaikai.

Draugo kultūriniame prieda, 1982 m. kovo 6 d.

50 metų jubiliejus

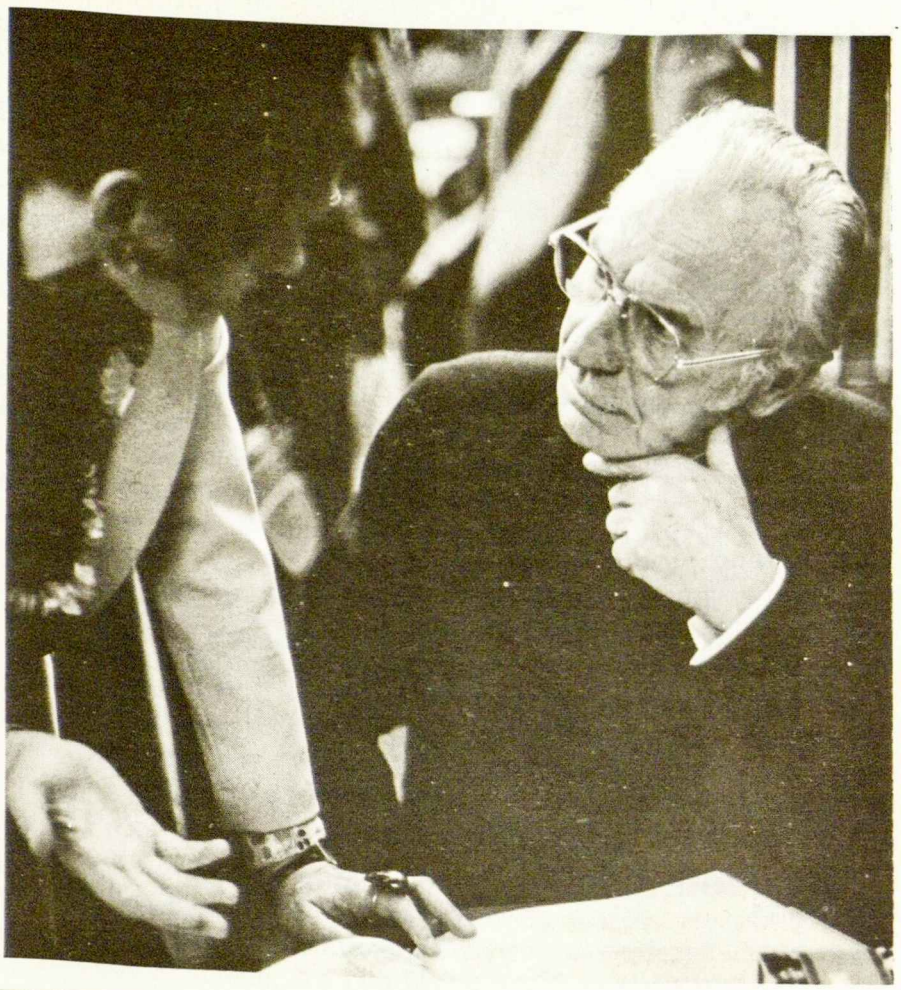

Kun. dr. Stasys Yla š.m. gegužės 21 švenčia 50 metų kunigystės jubiliejų. Tai jubiliejus, kuriuo visa tauta gali džiaugtis kun. Ylos šviesiu įnašu vadovaujant tautos dvasios ugdymo ir kėlimo darbe. Kun. Ylos darbas nenutrūko ir dvasia nepalūžo net koncentracijos stovykloje ir tam bandymui praėjus, jo veikla dar stipriau išbujojo lietuvių tremtinių tarpe. Kun. Ylos meilės darbai reiškėsi net tik bažnytinėje veikloje, bet ir organizacinėje ateitininkų veikloje, sąjungų ir Ateitininkų Federacijos dvasios vadu, stovyklų kapelionu, ir jau virš dešimt metų jo vadovaujamų moksleivių kursų. Jo aktualios, įkvepiančios knygos apėmė ir istorijos, ir sociologijos, ir auklėjimo bei organizacinės veiklos sritis. *Ateities* redakcija ir visa ateitininkija dėkoja Dievui už kun. Ylos dovaną mums ir mūsų tautai ir linki jam ilgų, palaimintų metų mus įkvepiant ir mums vadovaujant.

New Yorko Marijos Pečkauskaitės kuopos ateitininkai, per savo susirinkimus, vykusius 1981 gruodžio 12, rašo laiškus, kuriuos pasiuntė sąžinės kaliniams Lietuvoje.

TRUMPAI

Detroito ateitininkai vasario 20 d. suruošė Užgavėnių Kaukių balių Kultūros centre. Programą atliko Rimo Kaspučio vadovaujamas Dievo Apvaizdos parapijos choras.

New Yorko ateitininkai vasario 20 d. suruošė Kaukių balių Kultūros Židinyje. Baliaus pelnas buvo skiriamas moksleiviams ateitininkams ir Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikos leidimui.

Detroito ateitininkai vasario 28 d. suruošė paskaitą visuomenei Dievo Apvaizdos parapijos svetainėje. Ją skaitė kun. dr. Kęstutis Trimakas. Paskaitos tema „Psichologinė suaugusiųjų odisėja pro iliuzijas ir dūžius".

Kun. dr. Kęstutis Trimakas kovo 31—balandžio 4 d. pravedė gavėnios rekolekcijas Los Angeles lietuviams Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje.

UŽUOJAUTA

Korp! Giedros narei Onai Mickevičienei mirus, *Ateities* redakcija reiškia giliausią užuojautą Mickevičių ir Žukauskų šeimoms ir visiems kitiems artimiesiems.

Washingtono ateitininkai balandžio 3-4 d. suruošė religinį susikaupimą, kurį pravedė kun. dr. Leonardas Andriekus.

Kun. Kazimieras Pugevičius, Ateitininkų Federacijos tarybos narys, kovo ir balandžio mėn. lankydamasis Australijoje, aplankė Adelaidės, Melbourno ir Sidnėjaus miestuose gyvenančius ateitininkus.

JAUNUČIAI-JAUNIAI

Chicagos priemiesčių Partizano Daumanto kuopos susirinkimas įvyko vasario 7 d. Ateitininkų namuose Lemont, IL. Kuopos 26 nariai susipažino su LKB Kronika, įscenizuodami Kroniką vaizdeliuose. Kuopos vadovai: Ramona ir Renata Bielskytės, Vilius Dundzila, Daina Kamantaitė, Andrius ir Arūnas Pabedinskai bei Erikas ir Lora Vasiliauskai.

Toronto jaunių susirinkimas įvyko vasario 13 d. Lietuvių Vaikų namuose.

Toronto jaunučių susirinkimas įvyko vasario 17 d. Lietuvių Vaikų namuose. Jaunučiams vadovauja Rita Parėštytė.

Chicagos Pr. Dielininkaičio jaunučių kuopos Kaukių vakaras įvyko vasario 21 d. Švč. M. Marijos Gimimo parapijos salėje. Lionė Bradūnaitė, Darius Polikaitis ir Taura Underienė pravedė žaidimus ir ratelius.

Toronto jaunučių susirinkimas įvyko kovo 3 d. Lietuvių Vaikų namuose.

Toronto jaunių susirinkimas įvyko kovo 13 d. Lietuvių Vaikų namuose.

JAS vadovų kursai įvyko gegužės 15-16 d. Jaunimo centre Chicagoje. Kursams vadovavo Kristina Veselkaitė ir Linas Mikulionis.

Jaunųjų ateitininkų stovykla įvyks liepos 4—18 d. Dainavoje. Stovyklos tema — „Tautinė laiko raketa".

MOKSLEIVIAI

Chicagos priemiesčių prez. A. Stulginskio kuopos slidinėjimo iškyla įvyko sausio 9 d. Devil's Head, Wi.

Los Angeles Vyt. Mačernio kuopos čiuožinėjimo iškyla kartu su jaunučiais ir jauniais įvyko sausio 17 d.

Los Angeles Vyt. Mačernio kuopos susirinkimas įvyko sausio 23 d. Dalytės Trotmanaitės namuose. P. Gedgaudienė pakalbėjo tema — „Draugystės šeimose".

Los Angeles Vyt. Mačernio kuopos susirinkimas įvyko sausio 30 d. Susirinkimo metu buvo diskutuojama „Kaip išlaisvinti Lietuvą?"

Toronto St. Šalkauskio kuopos suorganizuotas pyragų išpardavimas įvyko sausio 31 d. Prisikėlimo parapijos patalpose.

Toronto St. Šalkauskio kuopos valdybos susirinkimas įvyko vasario 7 d.

New Yorko M. Pečkauskaitės kuopos nariai kartu su New Yorko jaunučiais ir jauniais vasario 13 d. aplankė dailės parodą.

Chicagos kun. Alf. Lipniūno kuopos tradicinis Spurgų balius įvyko vasario 19 d. Jaunimo centre. Programoje vaidinimas „Gyvenimas su Liudmila", kurį parašė ir režisavo Rasa Šoliūnaitė.

Chicagos priemiesčių prez. A. Stulginskio kuopos vasario 26 d. susirinkimas įvyko Tomo Pauliaus namuose.

Moksleivių ateitininkų stovykla Neringoje įvykos rugpiūčio 15-22 d.

Toronto studentai kovo 6-7 d. suruošė rekolekcijas.

Toronto studentų draugovė kovo 19-22 d. suruošė Pavasario kursus studentams Dainavoje. Kursų tema — „Tautosaka", ir juos pravedė Gita Kupčinskienė.

STUDENTAI

Toronto studentų draugovės valdyba posėdžiavo vasario 7 d.

Toronto studentai ir moksleiviai vasario 20 d. dalyvavo Užgavėnių karnavale, įrengdami savo paviljoną — pizzos restoraną „La Skandala".

Chicagos studentų draugovės susirinkimas įvyko kovo 5 d. Rasos Narutytės namuose.

SENDRAUGIAI

Los Angeles sendraugių skyriaus vasario 7 d. susirinkimas įvyko J. ir E. Matulaičių namuose. Skyriaus pirm. J. Motiejūnas padarė pranešimą apie praėjusių metų veiklą, o prel. P. Celiešius padarė pranešimą apie Lietuvos vyskupus.

Chicagos sendraugiai vasario 21 d. suruošė kultūrinę popietę Ateitininkų namuose Lemont, IL. Popietės programą sudarė svarstybos apie Antano Maceinos knygą *Asmuo ir istorija.* Svarstybose dalyvavo kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC, Aušrelė Liulevičienė ir prof. dr. Algis Norvilas.

Toronto sendraugiai kovo 13-14 d. suruošė rekolekcijas, kurias pravedė sesuo Ignė ir kun. Antanas Saulaitis, SJ. Rekolekcijos įvyko Lietuvių Vaikų namuose ir jų tema „Santuoka — sakramentas".

Sendraugių ateitininkų stovykla Dainavoje įvyks liepos 18-25 d.

Besiruošiant šv. Kazimiero 500 m. mirties sukakčiai

Šv. Kazimiero 500 metų mirties sukakčiai paminėti (1984 m.) Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos valdybos sudarytas komiteto branduolys, kuriam pirmininkauja Vytautas Volertas, 1981 m. spalio 11 d. Amerikos Lietuvių Tarnybos būstinėje Brooklyne turėjo pirmąjį posėdį. Svarstant, kaip į viešumą iškelti šią nepaprastą šventę lietuvių ir kitataučių tarpe, buvo siūlyta tai daryti įvairiais būdais: per maldą, per informaciją, per manifestacinę konferenciją ar misteriją bei per grupinę akciją. Per informacijos skleidimą būtų ugdomas kitataučių bei pačių lietuvių sąmoningumas šv. Kazimiero ir jo reikšmės lietuviams atžvilgiu, kaip pvz., skelbiant jaunimui konkursą studijuoti šv. Kazimierą. Rašant šia tema kitataučių spaudai, būtų galima surišti dabartines lietuvių katalikų problemas su jo asmenybe. Numatoma išleisti monografiją apie šv. Kazimiero gyvenimą lietuvių ir anglų kalbomis. Manifestacinė konferencija ar misterija sujungtų lietuvių dvasines bei kūrybines jėgas per maldą, muziką ir meną pagerbiant šį didįjį lietuvių šventąjį. Jubiliejus suteikia galimybę žmonėms susikaupti bendrai maldai bei iškilmingai paminėti šv. Kazimiero istorinę svarbą lietuvių gyvenime dabartinių Lietuvos įvykių šviesoje. Ši didelė sukaktis skatina visuomenę sustiprinti grupinę akciją kovojant už kenčiančios-kovojančios Bažnyčios teises. Tikinčiųjų Teisėms Ginti Katalikų Komitetas Lietuvoje nurodo, kaip ruoštis tinkamai paminėti šv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktį: „Prašome Ordinarus, kunigus, inteligentus ir brolius Tėvynėje bei išeivijoje kovoti už tautos blaivybę... kreipkimės į tarybinę vyriausybę, kad sugrąžintų atimtas bažnyčias: Vilniaus Katedrą, Šv. Kazimiero bažnyčią, Kauno Įgulos bažnyčią ir Taikos Karalienės bažnyčią Klaipėdoje. Reikalaukime leidimo grįžti į savo katedras Vilniaus vyskupui Julijonui Steponavičiui ir Kaišiadorių vyskupui Vincentui Sladkevičiui, kurie be teismo jau 20 metų vargsta tremtyje. Palaikykime kiekvieną gerą iniciatyvą, kuri bent truputėlį galėtų prisidėti prie mūsų krašto dvasinio atgimimo..."

1984 m. šv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktis turėtų būti paminėta pasauliniu mastu. Tad komitetas jau pradėjo kreiptis į paskirų kraštų katalikų veikėjus, prašydamas juos ateiti į talką su pasiūlymais bei konkrečiais darbais. Siūlymus bei darbo pažadus komiteto veiklai siųsti: Šv. Kazimiero Komitetui, c/o Lithuanian-American Catholic Services, 351 Highland Blvd., Brooklyn, New York 11207, USA.

Atsiųsta paminėti

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. 1981 Nr. 14. Leidžia Lietuvos Studentų Tautininkų Korporacija „Neo-Lithuania" ir Amerikos Lietuvių Tautinė sąjunga. Red. A. Laikūnas. Turinyje: Pradedame antrąjį dešimtmetį (A. Laikūnas), Slaptiesiems protokolams analogijos ieškant (Br. Nemickas), Senasis lietuvių tikėjimas (Vyt. Alantas), Naujausioji sovietinės Lietuvos istorija (J. Jakštas), Srovinis grupavimasis išeivijoje (pasisakymai), Emma Bovary, Kristina Maleišienė ir Zina Domantienė (J. Gliauda), Senių Kūčios (J. Jankus) ir kt. 155 psl.

LIETUVIŲ DIENOS. 1982. Sausio mėn. Redaguoja redakcinė kolegija. Leidžia Antanas F. Skirius. Turinyje: Ryžtingos kultūrininkės kelias (J. Prunskis apie Aliciją Rūgytę), Alės Rūtos apysaka, Z. Tenisonaitės eilėraščiai, žinios lietuvių ir anglų kalbomis. Gausiai iliustruotas žurnalo numeris.

ATOGRĄŽŲ SAULĖ. Ispanų Amerikos naujausios poezijos antologija. Sudarė ir išvertė Povilas Gaučys. Redagavo Stasys Goštautas. Kalbą žiūrėjo Pranas Razminas. Aplankas Vytauto O. Virkau. Argentinos, Bolivijos, Čilės ir kitų kraštų poezijos pavyzdžiai su trumpomis poetų biografinėmis pastabomis. Išleido Rūta. Chicago, 1981. 591 psl. Kaina nepažymėta.

Aloyzas Baronas. TRISDEŠIMT ISTORIJŲ SUAUGUSIEMS. Novelės. Rinkinyje yra anksčiau jau kur kitur spausdintų, bet ir niekur dar neatspausdintų trumpų novelių. Išleido Lietuvių Knygos Klubas. Viršelis Nijolės Palubinskienės. 1981 m. 176 dol. Kaina 8 dol.

Česlovas Butkys. TEISĖJO ATSIMINIMAI. Autorius trumpais epizodais papasakoja savo įdomią gyvenimo istoriją, kurioje kartu pavaizduojami lietuvių išgyvenimai Rusijoje besikuriant komunizmui, nepriklausomos Lietuvos teisinis ir kultūrinis gyvenimas ir lietuviškos visuomenės emigracija Vokietijoje. Išleido Lietuvių Knygų Klubas. Viršelis Jonės Karužaitės. 318 psl. Kaina 10 dol.

ALp(LKA)1786
1982, Nr.5

30.725.238